NUMMER 17 — DONDERDAG 28 APRIL 1927 — 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

DE AANDACHT wordt gevestigd op de mededeelingen der afd. Nijmegen in dit Nummer.

H. K. H. Juliana, Prinses van Oranje!

—o—

De groote dag nadert, de dag waarop, al lang tevoren, de aandacht gespitst is van allen die zich op Nederlandsch grondgebied bevinden.

Er mogen er zijn die met den mond belijden dat 30 April 1927 een dag is zonder beteekenis, zelfs, dat deze dag niet is een vreugdedag, omdat zij het belang van land en volk anders zien dan het overige deel hunner landgenooten en medeburgers, — de vraag is gewettigd of een zoodanige uiting zuiver weergeeft wat, bij een gelegenheid als deze, in hen omgaat.

Ken U zelven. De liefde tot zijn land is ieder aangeboren, is een eenvoudig wijs woord, waarvan de diepe zin niet valt te miskennen — geen dichterlijk-ijdele leuze. En zoo dan maken die millioenen, die onder de driekleur met den oranje-wimpel leven, zich op om dien 30en April, den dag waarop de beminde vorstentelge haar 18e levensjaar heeft bereikt, feestelijk te herdenken. Een vreugdedag in de Koninklijke familie is een vreugdedag voor het volk. Met het „Prinsesje” is het nu gedaan, het zal voortaan zijn de „Prinses”, de Prinses van Oranje! Van nu af aan neemt Juliana rechtens deel aan het Staatsbestuur. Een feestdag, maar een hoogst gewichtige feestdag.

Wat het woord „Oranje” alleen al oproept in de harten en gemoederen, het worde hier voorbijgegaan. Dit slechts: Wij, Nederlanders, weten van ouds af hoe de leden dier dynastie ten allen tijde meegeleefd en medegestreden hebben met het Nederlandsche volk, weten ook hoe hunne belangstelling verder ging en gaat dan tot hen die binnen de grenspalen in Europa leven, dat hunne zorgen immeer zich uitstrekken tot allen die in het Staatsverband zijn opgenomen buiten Europa, in Oost- en West-Indië. En de jongste spruit uit dat roemrijk geslacht zal niet nalaten het voorbeeld harer voorzaten te volgen, daarvoor staat nu reeds haar jonge leven borg!

Moge dat jonge leven in welzijn en voorspoed verlengd worden tot in hoogen ouderdom!

Leve Juliana, Prinses van Oranje, Kroonprinses der Nederlanden!

De verwording der Balineesche Kunst

door

Mevr. H. CLARKSON-ROOZEN.

—o—

De opmerkingen over volks- en kunstbederf op Bali, voorkomende in het Kol. Weekbl., 27ste Jrg., No. 5, onder het hoofd: „Balische Kunst”, zijn mij aanleiding u eenige van mijn jongste ervaringen te geven, speciaal wat betreft hetgeen reeds op Bali is afgetakeld, of dat dreigt te worden.

Schokkend was wat ik zag in het verblijf van den Stedehouder van Karang Asem: daar werden de poorten niet meer versierd met uit de hand gebeitelde motieven, doch men paste een sneller procédé toe, lotussen, garoeda's, raksasa's werden eenvoudig in een houten vorm van cementspecie gegoten. Voor zoover ik te weten kon komen, betrof het een permanente versiering; dat men dan hier in het land van de kunstenaars zoo knoeit, is zeer te betreuren.

Onder invloed van het toeristenverkeer is de mentaliteit van een deel der bevolking hier zeer zeker veranderd. Om zich te overtuigen hoe men graag veel geld vraagt voor slechte waar, onderzoeke men maar het slordige weefwerk, dat aan den passanggrahan te Kloengkoeng wordt te koop geboden, door vrouwen, die daar den geheelen dag posten, om iederen toerist op te kunnen vangen. Opmerkingsgave kan hun zeer zeker niet ontzegd worden: hoe juist begrijpen ze wat het Engelsche en Amerikaansche publiek verlangt door elk oud ding als „antiek” aan te prijzen. Een antieke kain, ja, maar dan antiek geworden aan het lichaam van een Baliër, die een antiek stuk ruilt voor geld, genoeg om zich een paar nieuwe antieken aan te schaffen. Een kop met vleugels, afgebroken van een eertijds gave, maar grof gesneden garoeda, wordt met een geheimzinnig gebaar van iets heel kostbaars voor u neergezet, „antiek, duur”. In Kloengkoeng zag ik alleen kunstvol gesneden klapperdoppen, en goed (afgezien van het gehalte, waarvan bedrog ter plaatse moeilijk te constateeren valt) zilverwerk. Wil men echter een keuze doen, dan dient veel als foutief, met gaatjes en soldeerplekjes, op zijde te worden gelegd, en op den gevraagden prijs moet minstens 25 %, soms meer worden afgedongen, waarbij men gelaten een stortvloed van Maleische woorden over zich heen moet laten gaan, en niet verwonderd moet zijn, als na hardnekkig weigeren de koopwaar, als men reeds in de auto is wordt nagedragen. Steeds krijgt hun zucht tot overvragen voedsel door het leveren aan vreemdelingen, die noch de qualiteit van de geboden waar, noch de

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

levensstandaard van het volk kunnen beoordeelen, en waarmee bovendien slechts met behulp van de vingers onderhandeld kan worden. Het koperwerk, in de kampong van de koperwerkers zelve, was zeer slordig van afwerking. Gaf een van die lui niet van aanpassingsvermogen blijk, door een koper priesterbeeldje te vervaardigen, bevestigd aan den dop van een radiator, om als auto-mascotte dienst te doen?

Ontgoocheld wordt men in Tengganan, waarvan Nieuwenkamp het weefwerk „ontdekt" heeft. De weg erheen geeft illusie's, dat men op een plek komt, waar toeristen die in drie dagen Bali „doen", niet komen. Helaas, er werd f 20.— voor een lapje weefwerk gevraagd, en de man, die ons ongevraagd en onnoodig den weg gewezen had, stak zijn hand uit voor een fooitje voor de moeite. In mijn indruk met f 20.— overvraagd te worden, versterkte mij Fatima, die als normalen prijs f 5.— à f 8.— noemde. Dat men in dat opzicht bij Fatima, die ook door u gerehaliteerd werd, beter terecht kan dan in zaken van inlandsche kunst op Java, waar Europeanen de leiding hebben, bemerkte ik, toen men daar de duurte der Tenggananweefsels bepleitte met de „deskundige" opmerking, dat de roode kleur dan ook verkregen werd, door de lap in „bloed" te drenken.

Fatima verdient zeer zeker rechtvaardiging, ze is een vrouw met goede gaven, en eerlijk; ze tracht niet door allerlei fantastische praatjes grooter waarde aan haar artikelen te geven, dan zij hebben. Ten rechte houdt zij haar schitterende, dus dure weefsels, nog steeds bij zich thuis, voor de echte liefhebbers. Iemand, die dikwijls met haar in zakelijke relaties treedt, liet zich eveneens gunstig over haar uit; als autoverhuurster gaf zij steeds goede wagens met betrouwbare chauffeurs, en haar optreden was steeds coulant. In dit opzicht, en vooral als handelaarster van weefsels onderscheidt zij zich gunstig van anderen op Bali. Haar bevoorrechte positie op de booten van de K. P. M. kan dan ook niet anders dan ten gerieve van het publiek beoordeeld worden.

Het touristenverkeer, juist op Bali, dat door zijn beperkten omvang vergeleken b.v. met Java de nadeelige gevolgen ervan in versterkte mate ondervindt, is een ernstige studie overwaard, waarbij dan tevens de voordeelen, die er tegenover staan, eveneens nauwkeurig onderzocht dienen te worden. De oplossing moet gezocht worden in de richting, hoe, met behoud van het vreemdelingenverkeer, de nadeelige gevolgen ervan zooveel mogelijk zijn te verkleinen. Immers, al heeft men te aanvaarden dat bij voortschrijdende beschaving het volkskarakter zich wijzigt, en de kunst als volkskunst verdwijnt, toch eischt een goed beleid voor land en volk dat de factor, die dit proces versnelt, het toeristenverkeer geremd wordt, opdat men meester blijve over de ongewilde gevolgen, welke dit verkeer op Bali te voorschijn roepen. Wel kan Bali niet met prikkeldraad worden afgezet, maar men behoeft het daarom nog niet over te geven aan den willekeu het buitenlandsche publiek, om er op zijn gun een „tweede Marken" van te laten maken.

S/f. Barongan, Djokja.
21 Maart 1927.

Een en ander over de benamin „Orang Hindoe" in de Molukken

—o—

Toen ik, zeer lang geleden, als adelborst di op een schoenerbrik in de wateren van Ambon, ik pas in Indië gekomen en stelde ik als nieuw belang in dingen die men later niet meer op als iets bijzonders. Er was eens een inlander boord gekomen die een tjidako (schaamgo droeg en ik vroeg hem waarom hij geen broek had. Hij antwoordde: „orang hindoe tida tjelana". Ik schreef dit op; later evenwel dacht wat 'n onzin ik geschreven had, want hoe kon in 't zuidoosten van onzen archipel sprake zijn hindoes, die in Voor-Indië thuis hooren? Maar zeer onlangs lees ik in het Tijdschrift „Het N landsche Zeewezen" een uittreksel uit het jour van een Dr. J. A. P., die een reisje had gemaakt 't stoomscheepje *Samarang* van de Marine, naar Kei-eilanden; dat moet geweest zijn vóór het 1864, want in dit jaar komt de Samarang niet in de lijst der schepen van de Marine voor. In journaal wordt gesproken van „Hindoesche ners" van de Kei-eilanden, die zich „Orang-Hin noemen, in tegenstelling van de „Orang-Sl mijne aanteekening was dus wel juist. Nu vraa de verklaring van het bestaan van Hindoes op en vermoedelijk ook op andere eilanden van afgelegen deel van onzen Archipel. In de Ency paedie van N.-I. heb ik er niets van gevonden.

N. MAC LEO

De aanteekening, door den heer Mac Leod maakt, was volkomen juist. Het woord hin wordt n.l. in het z.g. Ambonsch-Maleisch veel bruikt voor heiden of heidensch, met uitbr soms ook voor Alfoer of Alfoersch. In de land en dialecten van de Zuidelijke Molukken (w onder hier worde verstaan de Boeroe-Ambon-Ce groep met omliggende eilanden en de Zuidoos en Zuidwester-eilanden) komt het woord niet v hetgeen verklaard kan worden door het ontbr van het begrip „heidensch" bij de min of m primitieve bewoners van deze eilanden. Wel n Pr. Geurtjens het op in zijn Woordenlijst 19 Keieesche taal (Verh. Bat. Genootsch. LXIII, en vertaalt Hendriks in „Het Burusch van rète" heiden door gèba hindu (gèba = mens doch het ligt meer voor de hand, hier aan een name uit het Amb.-Maleisch te denken dan een inheemsch woord.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IV. Magelang.

(Vervolg).

Deze weg voert naar de aloon-aloon. Deze mist het rustige, stemmige van die van kleine binnenplaatsen. Zij is niet groot en heeft ook geen mooie gebouwen, die eenig cachet aan het plein verleenen. Zoo mooi als de omstreken van Magelang zijn, zoo leelijk is het plaatsje zelf. De twee voornaamste gebouwen, de oude residentswoning met haar mooien tuin en haar historische herinnering aan de gevangenneming van Dipo Negoro, alsmede de daarnaast gelegen generaalswoning liggen erg achteraf en keeren hun rug naar het stadje toe, zulks terwille van het prachtige vergezicht over het Progodal op den Soembing en het daarheen oprijzende sawah- en kampongterrein, dat men vanuit de voorgalerijen van beide gebouwen geniet.

Er loopt geen verkeersweg vóór langs deze woningen, zoodat men ze van de achterzijde moet bereiken, het residentshuis langs den breeden Residentsweg en over het ruime erf van het residentiekantoor, de achter een gedeeltelijk onaanzienlijke buurt verborgen generaalswoning langs een smalle laan en over een klein erf, dat vroeger deel uitmaakte van den na deze besnoeiing nog vrij g ten tuin van de residentswoning, in lang ver tijden een Chineesch landhuis.

Van welke zijde men Magelang ook nadert, is eerste wat men ervan uit de verte reeds ziet, de Z. van het plaatsje gelegen, zich ongeveer 150 boven het omliggende terrein verheffende Goen Tidar. Wie in Magelang heeft gewoond zonder minste éénmaal den Tidar te hebben beklommen is in Rome geweest zonder den Paus te hebben zien. Deze hoogte gelijkt uit de verte op een om keerd kommetje of wel op een ronden spijker. Volgens een Javaansche legende zou de Tidar kop zijn van den spijker, waarmede Java aan bodem van de zee is vastgehecht; die spijker is ook vrijwel juist in het middenpunt van Java geslagen.

Alle bergen en heuvels gelijken uit de verte regelmatiger dan zij in werkelijkheid zijn. Zoo de Tidar. Deze bestaat uit een hoogeren, breede rug, eenigszins in den vorm van een omgekeerde prauw en een daarmede verbzonden, iets lager afgeronden stompen kegel, zoodat men ook in zen heuvel, van een bepaald punt gezien, Gadjah-Moengkoer (liggenden olifant-vorm) ontdekken, waarbij dan de stompe kegel den vormt, de omgekeerde prauw den ronden rug. D vorm treft men in Midden-Java zeer veel meestal bij bergen en heuvels, die los van and uit de vlakte verrijzen. Bij sommige is de ligge olifantsvorm zeer duideliik.

In den regel hoort men het woord hindoe alleen gebruiken in die streken, waar Christendom en Islam hun intrede hebben gedaan en een deel van de bevolking nog de oorspronkelijke godsdienstige voorstellingen aanhangt. In West-Ceram kan men b.v. dikwijls het Kakihan der Patasiwa-hitam hooren aanduiden als „agama hindoe", en gewoonten der Alfoeren als „kebiasaän hindoe". [1])

Volgens Sachse noemt men op Ceram de Alfoeren „orang hindoe", als men op beleefde wijze over hen spreken wil. [2]). Zeker is, dat men in strandnegorijen, waar een deel van de bevolking tot het Christendom of den Islam is overgegaan, de heidensche bewoners steeds als orang hindoe en nimmer als orang alifoeroe betitelt. Persoonlijk kreeg ik echter den indruk, dat men deze benaming meer gebruikt in tegenstelling met die voor de aanhangers der beide andere godsdiensten.

Eigenaardig genoeg zijn er verschillende schrijvers over de Zuidelijke Molukken, die het woord niet vermelden. Riedel b.v., die het zeker gekend moet hebben, noemt het nergens. Dr. Horst, die in het ritueel, waarmede de initiatie der novices van het Kakihan gepaard gaat, en ook in den vroegeren eeredienst der bewoners van Ambon en de Oeliassers hindoeïstische invloeden meent te herkennen, noemt blijkbaar alleen de „Papu's" van de Zuidooster-eilanden onder dezen naam. [3])

Daarentegen wordt het wel genoemd door Van Hoëvell, die op p. 114 van zijn bekend werk over Ambon en de Oeliassers schrijft: „De heidenen worden orang Hindoe genoemd."

Onder de oudere schrijvers vond ik het terloops vermeld door ds. S. Roorda van Eysinga, die in 1823—'24 een inspectiereis over de Ambonsche eilanden en Ceram maakte, ds. Buddingh, Bosscher en von Rosenberg. Bosscher, die als assistent-resident verschillende commissie-reizen naar de Zuidooster- en Zuidwestereilanden maakte, spreekt in zijn „Statistieke schets der Zuidwestereilanden" van de godsdienstige gebruiken der Hindoes op deze eilanden en van de Hindoesche jeugd (Tijdschr. Bat. Gen. II, 1854, p. 436 en 446). Ds. Buddingh, die in zijn Neêrlands-Oost-Indië (dl. II, p. 160) zegt, dat de grootste helft van de bewoners van de negorij Lokki (Ceram) Alfoeren of Hindoes zijn, laat — blijkbaar onder den invloed van dit woord — op p. 161 nog volgen, dat de Alfoeren van Ceram, evenals de bevolking van Ambon, van Hindoesche afkomst zijn. Ook de bekende Duitsche ethnoloog Bastian gewaagt in Indonesien I en II van de Orang Hindu van Wetar en de „Orang Kaffir (Yahudi oder Hindu)" van de Aroe-eilanden.

Behalve door Sachse worden omtrent Ceram nog gegevens verstrekt door Krayer van Aalst (o.a. in Ned. Zendingsbode 1915, p. 282: „hindoes, zoo worden de Kakehans genoemd aan de Zuid- en Westkust"), van Hecht Muntingh Napjus en Ticheiman.

In de Ternataansche Molukken schijnt men het woord niet te kennen. De mogelijkheid is natuurlijk niet uitgesloten, dat het hier of daar werd geïmporteerd door Ambonsche goeroes, doch in de bijdragen op taalkundig gebied van deze streken komt het niet voor. [4])

Met het voorgaande stemt overeen de aanteekening bij hindoe in „Het Maleisch der Molukken" van F. S. A. de Clercq: „Orang Hindoe. Amb. heidenen, in tegenstelling van Christenen. (Menadoneesch alifoeroe; Tern. djentioe)".

De vraag, hoe en wanneer het woord hindoe in het Ambonsch Maleisch is opgenomen, is — voor zoover mij bekend — in geschriften niet behandeld. Ik zelf acht mij tot een bespreking van deze kwestie niet bevoegd. Wellicht zouden echter deskundigen op historisch of taalkundig gebied daaromtrent licht kunnen verschaffen.

Hier moge alleen worden volstaan met enkele opmerkingen betreffende een hypothese, die men wel eens hoort verkondigen, — de hypothese n.l. welke verband legt tusschen het Amb. Mal. „Hindoe" en den naam van de bewoners van Voor-Indië, en daarbij veronderstelt, dat het woord in de taal is opgenomen in den tijd, volgende op het tijdperk van hindoeïstischen invloed in den Indischen Archipel.

Nu weten wij inderdaad met groote zekerheid dat, lang voordat de Portugeezen in de Molukken kwamen, tusschen Java en de Molukken een levendig verkeer werd onderhouden. Javaansche oorkonden en kronieken, o.a. de Någarakertågama (1365), vermelden zelfs dat in het midden der 14e eeuw, in den bloeitijd van Madjapahit, tal van eilanden in de Zuidelijke Molukken — Boeroe, Ceram, Ambon, Saparoea, Gorong — gerekend werden tot de onderhoorigheden van het machtige Hindoe-Javaansche rijk.

En hoewel nu voor hen, die land en volk leerden kennen, een onderhoorigheid zooals wij die verstaan wel uitgesloten is, kan toch als vaststaand worden aangenomen, dat de Hindoe-Javanen op de kleine eilanden en in sommige kuststreken der grootere eilanden (West- en Zuid-Ceram) een intensieven invloed hebben uitgeoefend. Verschillende geografische namen wijzen nog terug naar dezen tijd, waarin aanzienlijke Javaansche kolonies werden gesticht, o.a. op Hitoe, Boeroe en Ceram, en de handel in specerijen grootendeels in handen was van Hindoe-Javaansche kooplieden.

1) In Mohammedaansche streken met gedeeltelijk heidensche bevolking hoort men het woord gebruiken naast het meer bekende Arabische Káfir.

2) Het eiland Seran en zijne bewoners, p. 59.

3) De rum-serams op Nieuw-Guinea, p. 102.

4) Von Rosenberg deelt mede dat de Papoeasche bergbewoners van Waigeoe door de Moh. strandbewoners orang hindoe worden genoemd (Mal. Archipel, p. 381).

De Tidar ligt tusschen de van Djokja en van Poerworedjo komende wegen in. Aan den kant van Djokja is de helling bezaaid met Chineesche graven, die aan de andere zijde doet dienst als groote kogelvanger voor het Magelangsche schietterrein. Zonder dit schiet-, oefen-, parade- en pionierveld zou Magelang als garnizoen reddeloos verloren zijn wegens gebrek aan behoorlijke oefenterreinen. Nu kan men zich, dank zij het Tidarveld, nog eenigszins behelpen, maar ideaal is de toestand lang niet. Het veld lijkt heel wat, maar is niet eens groot genoeg om er een regiment infanterie naar behooren te ontwikkelen.

Over het algemeen zijn goede oefenterreinen in de buurt van de garnizoenen zeldzaam. Voor de beoefening van het moderne gevecht heeft men breedte en diepte en liefst niet te veel open terrein noodig. De troepen mogen daarbij geen beplante sawahs betreden. En nu is het als regel verbazend moeilijk om begaanbare terreinen van voldoende breedte en diepte te vinden, waartusschen geen complexen beplante sawahs zijn gelegen. De moeilijkheid is vooral in de oorlogsjaren toegenomen, toen hongersnood dreigde, weshalve de bevolking er toe werd gebracht om, waar mogelijk, op gronden, die slechts éénmaal 's jaars met rijst werden beplant, dat gewas tweemaal 's jaars te verbouwen, hetgeen alleen mogelijk is bij veel water, dus een zorgvuldig geregelde waterverdeeling, zoodat men thans in vele streken in elkanders onmiddellijke nabijheid sawahs zal ontmoeten in verschillende stadia van bewerking: hier een stuk, dat nog wordt beploegd, daar een, waar de jonge padi reeds is uitgeplant, iets verderop een stuk, waar de rijst al rijp is. Slechts in die streken, waar onvoldoende water op de gronden kan worden gebracht — al dan niet als gevolg van het ontbreken van een goed irrigatiestelsel — om de sawahs tweemaal 's jaars te beplanten, zooals het geval is in een groot gedeelte van de streek tusschen Depok en Tangerang of waar de gronden braak blijven liggen voor den tabaksbouw, zooals men het bij Temanggoeng kan treffen, zal men tegenwoordig gelegenheid vinden om troepenoefeningen op groote schaal te houden.

Het complex Magelang met daaraan aangebouwde kampongs strekt zich naar het Zuiden uit tot aan den weg, die langs den N.-rand van het Tidarterrein loopt en de beide van daar naar de aloonaloon voerende wegen onderling verbindt. De eene, in het verlengde van den weg van Djokja, voert door de Chineesche kamp. (Eigenaardig, dat de „kamp" bij de meeste Indische plaatsen de niet zeer mooie entree vormt). Ook hier gaat de tram langs den weg. De andere, in het verlengde van den weg van Poerworedjo, heette vroeger de „Moordenaarslaan", naar men zeide uit hatelijkheid tegen de vele doktoren, die er vroeger hadden gewoond. Heel veel jaren geleden bestond het garnizoen van Magelang namelijk uit niet meer dan de bezetting van een kleine, uit den Java-oorlog dateerende benting op het Tidarterrein. Toen het groote kampement werd gebouwd, kwam het hospitaal het laatst aan de

Overigens is er niets meer in de Molukken, dat aan dezen tijd herinnert. Bouwvallen, steenen met inscripties en andere oudheden uit den hindoetijd, zooals die bekend zijn uit de overige deelen van den Archipel, komen er niet voor. Het eenige voorwerp, dat vermeld wordt is een gouden Çiwa-beeldje, dat in 1908 te Amahei (Zuid-Ceram) werd opgegraven. [5]) De medeelingen van Bor, Valentijn en ds. Kam over groote houten beelden, die vroeger op de Ambonsche eilanden werden vereerd, in de gedaante van een man met dunnen spitsen knevel en baard (1656) en van leeuwen (1816) zijn, hoewel merkwaardig, onvolledig en vaag.

Indien nu de herkomst van het Amb.-Mal. woord hindoe, in de beteekenis van heiden, langs dezen weg gezocht moet worden, dan zou het dus moeten ontstaan zijn in het tijdperk van godsdienstovergang in het begin der 15e eeuw, toen de Islam zich onder de zeevarende en handeldrijvende plaatsen van Java's Noordkust begon te verbreiden en weldra ook zijn weg vond naar de Molukken, of wellicht nog later, n.l. in de eerste helft der 16e eeuw, toen het Christendom op de Ambonsche eilanden zijn intrede deed. Een geringe waarschijnlijkheid wint deze hypothese door het feit dat Arabische, Chineesche en Portugeesche schrijvers gewoon waren de Hindoejavanen als heidenen te bestempelen.

Of echter omtrent deze kwestie ooit meerdere waarschijnlijkheid verkregen zal kunnen worden, lijkt voorshands twijfelachtig.

Bovendien mag bij de beoordeeling niet uit het oog worden verloren, dat men nergens in Indië de bewoners van Hindoestan kent onder den naam van Hindoe. En dan kan, in de tweede plaats, nog tegen de hypothese worden aangevoerd, dat in de geschriften van de 16e, 17e en 18e eeuw het woord hindoe in de beteekenis van heiden of heidensch nergens wordt gebruikt. Ik kan mij althans niet herinneren het ooit bij Rumphius, Valentijn of andere schrijvers uit dien tijd te zijn tegen gekomen. Een opzettelijk onderzoek heb ik er echter niet naar ingesteld, zoodat de mogelijkheid, dat het hier en daar terloops is vermeld, zooals dit het geval is bij de schrijvers der 19e en 20e eeuw, niet geheel uitgesloten moet worden geacht.

W. RUINEN,
Archivaris Molukken-Instituut.

. . .

De redactie zegt den heer Ruinen hartelijk dank dat hij aan haar verzoek heeft willen voldoen om eenig licht te verschaffen in de door den heer Mac Leod aanhangig gemaakte, interessante vraag omtrent de beteekenis der benaming „Orang Hindoe" in den Oostelijken Archipel.

[5]) Not. Batav. Genootsch., 1908, p. 67 en LXI; Oudheidkundig Verslag 1914, p. 165.

Paardensport en . . . Ned.-Ind. Thee.

—o—

Bemerkt men in „La Ville Lumière" bijna geen paarden meer op den openbaren weg, toch wordt de paardensport in deze groote wereldstad nog druk beoefend. Dit kon men gewaar worden op het alhier van 25 Maart tot 13 April gehouden Concours-Hippique. Twintig dagen gedurende het jaar wordt het zoo bekende Grand Palais des Champs-Elysées omgetooverd in eene prachtige reusachtige manege en de schitterende évoluties der Fransche en buitenlandsche ruiters trekken van heinde en verre dan elken dag duizenden bezoekers.

Deze ruiterwedstrijden waren dit jaar voor ons, Hollanders, van veel beteekenis, omdat één der hoofdprijzen: de „Prix de la Coupe", door een landgenoot, ritmeester Labouchère, werd gewonnen. Deze was de eenigste ruiter, die dit parcours met zéér moeilijke hindernissen aflegde, zonder één foutje te maken.

Daar dit Concours-Hippique bezocht werd door een élite publiek, waaronder zich de vertegenwoordigers van alle landen der wereld bevonden, zoo waren de heeren van het Koloniaal Instituut op het goede denkbeeld gekomen de kisten Java-thee en de monsters, welke van de propaganda op de Rubbertentoonstelling, waarvan ik U reeds heb verhaald, overgebleven waren, af te staan aan den pachter der buffetten. Deze had daarentegen de verplichting op zich genomen uitsluitend deze goede theesoort te schenken; eenige kaarten op te hangen, waarop vermeld stond, dat de geschonken thee van Java kwam en tevens gedurende de pauze aan de dames een monstertje daarvan in smaakvolle cellophane zakjes te overhandigen. Terwijl een landgenoot, die hier ter stede in den theehandel geïnteresseerd is, er voor gezorgd had, dat er op elk tafeltje een kaartje lag met eenige adressen, alwaar Java-thee te Parijs verkrijgbaar is. Dit kaartje, van fijn blauw carton vervaardigd, werd tevens ook met elk monster afgegeven en door de dames goed bewaard, omdat daarop de juiste gebruiksaanwijzing was vermeld.

Daar in het land van het „theelichtje", hetwelk met den metalen trekpot uit den booze is, nog dikwijls tegen eene juiste bereiding van den smakelijken drank, dien wij thee noemen, wordt gezondigd en het Koloniaal Weekblad in het buitenland ook in vele handen komt, zoo laat ik den tekst in het Fransch van dat blauwe kaartje hier volgen:

THE de JAVA.

La boisson la plus saine et la plus économique. Pour conserver au Thé de Java tout son arome préparer l'infusion de la manière suivante: Mettre par personne une cuillerée de thé de Java dans une théière en faïence préalablement ébouillantée. Faire chauffer de l'eau fraîche et dès qu'elle aura bouilli à gros bouillons, la verser sur le thé. — Laisser infuser pendant quelques minutes et ser-

beurt en werd in afwachting van het gereedkomen daarvan die oude benting tot hospitaal ingericht. Thans zijn er nog slechts een paar aarden wallen van over, waartegen heel wat aanvallen op vijandelijke versterkingen zijn beoefend en waarbinnen de schijvenloodsen en de woning van den schijvenplakker zich bevinden. Toen nu het hospitaal zich daar op het Tidarterrein een drie kwartier gaans van de kampementen bevond, woonden de doktoren uiteraard bij voorkeur in de buurt daarvan, weshalve de spraakmakende gemeente aan dien weg den naam gaf van „Moordenaarslaan". Tegenwoordig heet hij officieel „Bajeman". De gemeenteraad scheen niet veel voor traditie te gevoelen.

Pa van der Steur.

Eene beschrijving van Magelang zou niet volledig zijn, als daarin geen gewag werd gemaakt van *Pa van der Steur* en zijne inrichting, die zoo vele, anders voor een groot deel waarschijnlijk reddeloos verloren soldatenkinderen en weezen heeft opgeleid tot nuttige leden van de maatscchappij.

Uitgezonden als hulpprediker voor de zending onder de Europeesche militairen, woonde hij aanvankelijk in een klein huisje aan den grooten weg ten N. van het station. Op zijn eenvoudige, practische, doortastende, zelfopofferende wijze wijdde hij zich daar aan zijn taak in het belang van de jongens, waarvan zoo velen door den drank het slechte pad waren opgegaan of dreigden op te gaan. Daar kwam op een goeden dag een half beschonken militair bij hem, die tegen hem zeide: „Als je nu zoo braaf bent, als je beweert, moet je de kinderen van......, die vannacht in de kampong is gestorven, tot je nemen." Stel je voor, dat je plotseling voor de taak wordt gesteld om zonder vrouwelijke hulp een paar half verwaarloosde kinderen in je huis te nemen en op te voeden. Na ernstig nadenken besloot van der Steur te doen, wat hem gevraagd werd en zoo is het verzoek van dien dronkelap tot zegen geworden voor tallooze kinderen. Een poosje later vestigde de pleegkinderen van „Janus", zooals de soldaten hem noemden, zijn aandacht op een paar kinderen, die in de kampong rondzwierven, zonder dat iemand voor hen zorgde. En zoo kwamen er telkens meer bij. Aanvankelijk ging dat daar heel primitief toe, zooals hij zelf later dikwijls heeft verteld. Alles moest uit een heel zuinige beurs worden bekostigd. De jongens moesten zich wasschen op een vlotje in de waterleiding, die achter langs het huis stroomde. De kinderen moesten netjes voor den dag komen, als zij naar school gingen en sleten natuurlijk veel kousen. Kousen stoppen kon hij niet, althans niet in den tijd, die hem bij zijn vele andere zorgen voor de kinderen en voor de soldaten overbleef. Dus sneed hij maar den voet eraf, als die te veel gaten vertoonde en naaide hij een elastiekje aan de overblijvende pijp. Deze stak boven den schoen uit als een volwaardige kous en zoo gingen de jongens naar school.

Langzamerhand wist hij wel meer financieelen steun uit Nederland en Indië te verkrijgen, maar

...avec du lait froid. — Tranvaser le thé dans un ...cipient chaud, s'il n'est pas consommé de ...ite. — L'eau qui a bouilli trop longtemps ou qui ...a pas bouilli, donne de mauvais résultats. — ...voir soin de bien égoutter la théière avant d'y ...troduire le thé.

Na ingewonnen inlichtingen is het mij gebleken, ...t door deze doelmatige propaganda de reputatie ...n ook het verbruik onzer goede Nederlandsch-...dische theesoorten hier ter stede zéér is bevor...rd.

Parijs, 15 April 1927.

J. THIERRY KEMPF.

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 April.

...erbende. Solo, 18 April (Aneta).[1] Er is een ...uitgebreide rooverbende, genaamd de Sarikat ...lem, ontdekt. De bende heeft ook leden onder het dessabestuur en vertakkingen te Semarang, Djocja en Solo. Leider is de Semarangsche communist Sakdoen.

...kwatervoorziening. Ir. C. P. Mom, technisch ambtenaar bij het geneeskundig laboratorium te Weltevreden, zal op 27 dezer in de aula van het Koloniaal Instituut spreken over: Drinkwatervoorziening op ondernemingen in Nederlandsch-Indië.

...nlusten ter Sumatra's Westkust. Padang, 21 April (Aneta). De commissie van onderzoek naar de oorzaken van de onlusten ter Sumatra's Westkust heeft vergaderd met de inlandsche bestuursambtenaren en de adathoofden. Zij is van oordeel, dat de groei van het communisme te wijten is aan het verloren gaan van den adat in de Minangkabau en verzocht wederom larashoofden aan te stellen.

...congres te Mekka. Batavia, 21 April (Aneta). Hadji August Salim zal 30 April a.s. naar Mekka vertrekken ter bijwoning van het wereld-islamcongres aldaar, als afgevaardigde van de islamieten op Java.

...olitie te Batavia en de onlusten. De heer Van Boetzelaer van Dubbeldam heeft aan den minister van Koloniën de volgende vragen gericht:

1. Is het juist, dat aan de Indische Regeering gegevens ten dienste staan, waaruit zou blijken, dat de plaatselijke politie te Batavia in November 1926 in alle bijzonderheden op de hoogte was van den voorgenomen aanval der communisten op de gevangenis te Glodok en het telefoonkantoor te Batavia, maar dat deze verzuimd heeft de bevoegde autoriteiten daarmede in kennis te stellen?

2. Kan de minister mededeelen, in hoeverre dit bericht juist is, en, zoo ja, in hoeverre hier aan een onopzettelijk, dan wel aan een opzettelijk verzuim moet gedacht worden?

3. Zoo deze tweede vraag in hoofdzaak bevestigend moet worden beantwoord, is de minister dan niet van oordeel, dat een zoodanig verzuim in alle geval strenge bestraffing verdient?

Kapitein-Ingenieur. Kapitein der artillerie F. Weiffenbach, van het O.-I. leger en gedetacheerd bij de technische hoogeschool te Delft, is geslaagd voor het examen voor werktuigkundig ingenieur.

Chineezen-Congres. Semarang, 19 April (Aneta). Het congres van Chung-Hwa is hier ter stede onder voorzitterschap van dr. Yap uit Djocja gehouden, in tegenwoordigheid van honderden Chineesche intellectueelen, waaronder vele dames. Voorts waren aanwezig mr. Jonkman, namens den directeur van onderwijs, en de heer Bruineman voor den dienst der Chineesche Zaken.

Het praeadvies betreffende het deelnemen van Chineezen aan den arbeid in openbare lichamen lokte zeer levendige debatten uit. Met groote meerderheid sprak het congres zich voor deelneming in openbare lichamen uit. Het congres was eenparig van oordeel, dat de Chineesche Handelsvereenigingen georganiseerd en gemoderniseerd moeten worden ter bevordering van den Chineeschen tusschenhandel, den groothandel en de industrie.

De militaire actie in het Soloksche. Padang, 20 April. (Aneta). De resultaten van de militaire actie in het Soloksche onder leiding van majoor Rhemrev zijn: Een patrouille onder bevel van den 1sten luitenant H. L. Eygenstein arresteerde den sedert een half jaar gezochten hoofdleider in het Soloksche, Hadji Moenek en 120 kaartjesverkoopers en rampokkers. Tachtig revolvers en zeventig geweren werden achterhaald. De revolvers zijn nieuw en van hetzelfde fabrikaat en zijn vermoedelijk afkomstig van een Europeeschen wapenhandel te Padang.

Drie communisten uit Soelitair (afd. Tanahdatar, res. Sumatra's Westkust) hebben bekend de opdracht te hebben ontvangen een dezer dagen den assistent-demang van Soelitair te vermoorden.

Intrekking bankbiljetten. De Javasche Bank te Amsterdam deelt mede, dat alle emissies van haar biljetten van ƒ 50 tot en met die, uitgegeven in het jaar 1922, worden ingetrokken en dat na 18 Mei a.s. de ingetrokken biljetten slechts verwisselbaar zullen zijn bij De Javasche Bank te Batavia. Eerlang zal een bank-

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan N. Rott. Ct.

...woning werd veel te klein voor het zich steeds ...breidende gezin. Toen kwamen de oude militaire ...zijnen achter het residentiekantoor beschik...die vervangen werden door nieuwe gebouwen ...het militair etablissement. Dank zij den krach...gen steun van den toenmaligen resident de Bruyn ...wist Van der Steur gedaan te krijgen, dat ...oude cavaljes voor weinig of geen geld aan ...inrichting werd afgestaan. In het begin kostte ...veel moeite om daar eenigszins dragelijke ver...en van te maken, maar tegen moeite zag van ...Steur nooit op. Overal wist hij raad op.

...r breidde de inrichting zich steeds uit; naar...er geld beschikbaar was, werden de gebou...verbeterd of door nieuwe vervangen. Later ...ook het gebouw van een daarnaast gelegen ...vernementsschool aan hem afgestaan. Nu is het ...lust om de weliswaar zeer eenvoudige, doch ...en zindelijke inrichting met haar slaapzalen, ...llekalen, werkplaatsen, keukens,enz. te zien. ...waar moest en moet Pa nog herhaaldelijk een ...p op de beurzen doen, want er is steeds veel noodig, maar zelden werd hij teleurgesteld, al ...hij dikwijls naast andere, ook zware geldelijke ...en gekend. Niet voor zich zelf, want hij en zijn ...we gade leven zoo eenvoudig, dat hij vaak van ...traktement als hulpprediker de inrichting ...t, maar voor zijn kinderen.

...ans worden hier honderden jongens en meisjes ...legd. Na afloop van de lagere school leeren ...nigen een ambacht, anderen volgen de Cultuurschool te Soekaboemi of middelbare scholen te Djokja, liefst middelbare technische scholen, want allen leeren de handen uit de mouw te steken en begrijpen dat arbeid niet tot schande strekt. Daarom nemen verschillende werkgevers gaarne de pupillen van van der Steur in dienst. Al het schoenmakers-, kleermakers-, eenvoudig smids- en timmerwerk wordt in de inrichting zelf vervaardigd. Het is een zeldzaamheid, als er een jongen van van der Steur mislukt, hoewel de omgeving, waaruit velen zijn voortgekomen zulks alleszins zou doen verwachten. De oud-pupillen schamen zich er volstrekt niet voor, dat zij daar zijn opgevoed, integendeel, met trots en dankbaarheid komen zij er in den regel voor uit. Enkelen van hen zijn er in geslaagd het tot vooraanstaande betrekkingen in de maatschappij te brengen (dokter, houtvester).

De glansperiode van elk jaar is het Kerstfeest, als alle pupillen, die elders onderwijs ontvangen, met vacantie thuis komen en vele oud-leerlingen uit andere plaatsen overkomen. Dan worden de beloningen uitgereikt en ontvangen alle pupillen hun Kerstcadeau, gewoonlijk practische geschenken, pyama's, sokophouders, enz. Een eigen muziekcorps luistert dan dit feest op.

Het is een wonder, hoe Pa van der Steur met kleine middelen groote resultaten weet te bereiken, maar nog meer, hoe hij zoo vele lange jaren deze inspannende taak van 's ochtends vroeg tot diep in den nacht weet vol te houden. Zonder zijn krachtig vertrouwen op God, zijn innig Christelijk blij-

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

biljet van *f* 50 van een geheel nieuw type in omloop worden gebracht, gedateerd 2 Januari 1926 en later.

De benoemde leden van den Volksraad. Batavia, 20 April. (Aneta). Alle benoemde leden van den Volksraad hebben bericht, dat zij het lidmaatschap van den Volksraad aanvaarden, met uitzondering van Tjokroaminoto.

Een Volksraad voor Soerakarta. Djokjakarta, 20 April. (Aneta). Een vergadering van de Vereeniging van familieleden van den Soesoehoenan tot in den 4den graad heeft een motie aangenomen om de regeering te verzoeken een Volksraad in te stellen voor het rijk Soerakarta. Deze Volksraad zou bestaan uit 12 inheemsche en 8 niet-inheemsche leden. De voertaal zou Javaansch zijn, terwijl het gebruik van Nederlandsch en Maleisch toegestaan zou worden.

Jubileum der Billiton-Maatschappij. De feestelijke herdenking van het 75-jarig tinbedrijf op Billiton zal plaats hebben in de groote concertzaal van het Kurhaus te Scheveningen op 12 Mei a.s., des avonds om 8 uur. Bij die gelegenheid zal een film vertoond worden, die het vorige jaar op Billiton opgenomen is. Na afloop hiervan recipieert het bestuur in een der bijzalen van het Kurhaus.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„Stichting voor Kinderstudie".

De „Stichting voor Kinderstudie", die, volgens haar schrijven, zich o.a. ten doel stelt: „de praktische toepassing van de resultaten der kinderstudie te bevorderen en de uitkomsten der nieuwste onderzoekingen en proefnemingen op het gebied der paedologie in breeder kring bekend te maken", heeft hare eerste conferentie, – waaraan ook een tentoonstelling in de zaal van den Haagschen Kunstkring verbonden was en een zang-uitvoering van kinderen eener lagere volksschool, — van 5 tot 13 April j.l. te 's-Gravenhage gehouden.

Het rondschrijven, dat deze samenkomst aankondigde, namens bovengenoemde stichting, onderteekend door: *Dr. J. J. Hallo*, voorzitter; *Mevr. C. Philippi-Siewertz van Reesema*, secretaris, en *Mej. Dr. I. M. Graftdijk*, penningmeester, bevatte de aankondiging: het comité, dat zich belast met de zorgen voor deze conferentie, [1]) bestaat uit de volgende dames en heeren (in alphabetische volgorde): Mej. Dr. I. M. Graftdijk, Directrice H.B.S. aan het Blijenburg; Prof. Dr. J. H. Gunning, Hoogleeraar in de Paedagogiek; E. J. Herwijer, Directeur Gem. Schooltuinen; Dr. J. J. Hallo, Directeur H.B.S. Stadhouderslaan; Ir. S. van Hoogstraten,

[1]) Stellig in samenwerking met de „Ver. tot behartiging van de belangen van het Kind", welke reeds zoo veel in hetzelfde gebied gedaan heeft. — Red.

moedig optimisme zou zulks onmogelijk zijn. Naast de zorg voor de inrichting en voor de opvoeding van zijn pupillen heeft hij nog de uitgebreide administratie als voogd over al die kinderen, zijn drukke briefwisseling met de afwezigen en oud-pupillen en met hun werkgevers. Vooral in den malaise-tijd kost het hem veel moeite voor allen een bestaan te vinden. Steeds is hij bezig, niets is hem te veel.

Toch zou het hem, nu de inrichting zich zoo heeft uitgebreid, onmogelijk zijn deze zware taak naar behooren te vervullen, als niet een trouwe gade hem ijverig steunde, vooral in de zorg voor de meisjesafdeeling.

Hij ontziet zich zelf niet. Tweemaal heeft het weinig gescheeld, of hij zou voor zijne kinderen verloren zijn gegaan. Eerst in 1903, toen hij zwaar ziek in het hospitaal moest worden opgenomen, maar dit te vroeg verliet en slechts een verlof naar Nederland hem kon redden, waarvan hij eerder terugkeerde, omdat de zaken te Magelang niet zoo marcheerden, als hij zou wenschen. En daarna eenige jaren geleden, toen hij een ernstige operatie moest ondergaan, waarvan hij, dank zij dokter Rizzi gelukkig herstelde.

Niet ten onrechte is hij wel de grootste man van Indië genoemd. In naastenliefde en zelfopoffering zal zijn gelijke niet zijn te vinden en menigeen vraagt zich vol vol vreeze af, wie hem zal moeten vervangen, als hij ooit aan zijne kinderen mocht komen te ontvallen.

(*Wordt vervolgd*).

Lid der Comm. van Toez. M.O.; J. Kamerbeek, Directeur H.B.S. Nieuwe Duinweg; P. T. van der Meulen, Lid Hoofdbestuur Ver. voor Handenarbeid; Dr. W. W. van der Meulen, Wethouder van Onderwijs; Mevr. C. Philippi-Siewertsz van Reesema, Secretaris Vereeniging tot Opleiding Montessorileerkrachten; Mr. G. A. van Poelje, Chef der Afd. Onderwijs, Voorzitter; A. Rienks, Hoofdinspecteur Lager Onderwijs; Mevr. M. E. Sandberg-Geiswei v. d. Netten, Secretaris Museum voor Ouders en Opvoeders; Mevr. A. F. S. Schepel-Kerdijk, Lid der Commissie van Toezicht M.O.; Dr. A. Schierbeek, Voorzitter Vereeniging tot Opleiding Montessorileerkrachten; W. L. Varossieau, Leeraar Gymnasium; J. J. Visser, Gem. Inspecteur van het Onderwijs; Dr. H. B. T. Westerouen van Meeteren, Secretaris Hoofdbestuur Vereeniging voor Handenarbeid.

Wat ons al dadelijk in het programma aangenaam trof, was dat Indië daarbij gelukkig niet vergeten was. Op Vrijdag 8 April des avonds om 8 ure zou in de Gymnastiekzaal Bleyenburg door den heer *R. Adolf*, ambtenaar voor den Handenarbeid in Nederl.-Indië, thans met verlof hier te lande, een voordracht worden gehouden over het onderwerp: „*Nieuwe wegen in het Indisch Teekenonderwijs*", en ook bij de tentoonstelling was een belangrijke afdeeling, bestaande uit werk van Indische kinderen. Grootendeels waren 't decoratieve teekeningen en houtsneden in den geest als eenige jaren geleden ook getoond zijn in het schoolmuseum en waarvan wij toen, evenals *L. W.* in „*Het Vaderland*", opmerkten: dat de Indische afkomst er helaas weinig of niet aan te bespeuren was. Dezelfde criticus wijdt thans geen bijzondere aandacht aan dit werk uit Indië, waar hij over de tentoonstelling in haar geheel schrijft:

„Neen, het is niet de taak der rapporteur hier minitieus op te sommen, welke scholen werk inzonden, cijfers te geven en principes te noteeren! Dit werk uit Nederland en Indië, uit Oostenrijk, Zweden, Engeland en elders, deze kleurige teekeningen, frisch als de jeugd zèlf, die ze ontwierp, is een tè gaaf geheel...

„Een gaaf geheel... misschien niet van principieel-paedagogische beteekenis, maar als verbluffende en bekoorlijke tentoonstelling van kinderwerk, als een zaal vol belofte, vol ontkiemende gedachten en gevoelens, als een schat van kleine nietigheden: aanleg, ijver, animo, poëzie... vooràl poëzie!...

„Het is een kleine droomtentoonstelling, waar men urenlang kan kijken en mijmeren, glimlachend om een reeks naïeveteiten, even verbazend over een zeer beslist talent hier, een vage kunstgevoeligheid daar, een sterke inspiratie elders....

„*Lief*, dàt is het goede woord; het vrije kind, dat zich op honderd wijzen uitte en kind blééf en dat àls kind soms zooveel moois maakte!

„O zeker! Men ziet óók den smaak, de leiding, de aspiraties der vele klasse-onderwijzers en teekenleeraren, die het werk lieten uitvoeren, die zich misschien (en misschien ook niet) *verbeeldden*, dat ze het kind gansch en al vrijlieten.... [2]) Maar dat neemt niet weg, dat hier een frissche kracht straalt en boeit door vormen-veelheid, door kleurenweelde, door diep ernstig kinderlijk willen!

„In zijn speechje had wethouder v. d. Meulen gezegd, dat volwassenen, plots teruggekeerd in school, zich verbazen over het conservatisme: Zij bespeuren, (zonder er bij na te denken), dat Spanje nog altijd dezelfde rivieren heeft en dat de Slag bij Nieuwpoort nog steeds op 1600 gedateerd staat....

„Maar ik geloof, dat een ieder, die de lang verlaten schoolbanken nu terug ziet, eer zal zeggen: — Och, had ik het óók maar zoo gehad!

„Wat is dat zangonderwijs veranderd! Vroeger zou men bij hoog en laag gezworen hebben: — Onmogelijk met een klas volkskinderen zoo iets te bereiken!

„Maar 't wèrd toch maar bereikt!

„En die tentoonstelling is prachtig! Welk een overdaad aan pogingen! Welk een afwisseling! Alles wordt beproefd, met élan wordt àlles aangepakt. En ieder genre (hors le genre ennuyeux) is rijkelijk vertegenwoordigd!"

[2]) Dit slaat stellig ook op het werk uit Indië. — Red.

Zeer belangrijke lezingen, door filmen verduidelijkt, werden gehouden door Prof. Dr. *Wolfgang Köhler* uit Berlijn en den heer *Richard Rothe* uit Weenen, die volle zalen trokken. Voor Indië bleek hier bitter weinig belangstelling te bestaan. Toen de heer Adolf over de resultaten van zijn met zoo groote opgewektheid en zooveel energie ondernomen arbeid vertelde, was het vertrek op enkele uitzonderingen na, gevuld met leerlingen van de hoogste klasse der meisjes H.B.S.. De belangrijkheid van het onderwerp alleen reeds had toch stellig meer algemeene aandacht, vooral ook van vakmenschen en autoriteiten op dit gebied, verdiend. De dagbladen gaven er het volgende verslag van:

„Aan de hand van een collectie teekeningen, door Indische kinderen vervaardigd, wees spr. er op dat decoratief teekenen leidt tot handenarbeid. Op zeer eenvoudige wijze wordt met het teekenen begonnen. Al in de eerste klas krijgen de leerlingen stokjes om figuren van te leggen, later worden die vervangen door sagopitten [3]). Daarbij wordt tevens wat van rekenen en spreken geleerd.

„Op allerlei wijze wordt getracht de belangstelling van den leerling op te wekken.

„Toen met het eigenlijke teekenen werd begonnen en de platen van Zwierd en Jansma aankwamen, vonden de kleuters het erg gek, dat die dingen alleen maar waren om na te teekenen. Er bestond weinig animo. Ze voelden er meer voor de versieringen uit tijdschriften na te teekenen. Toen die voorraad, die in de binnenlanden niet zoo heel groot was, uitgeput raakte, begonnen ze zelf ontwerpen te maken. De heer Adolf stond — evenals de aanwezigen gisterenavond — verbaasd over het moois en het merkwaardige, dat hij te zien kreeg. Hij liet de leerlingen in die richting doorwerken en.... met verrassende resultaten.

„Voor het decoratieve teekenen werden plant- en dier-motieven gebruikt. Hij lette er evenwel op, dat de gevolgde weg aansloot bij de plaatselijke kunstnijverheid [4]).

De teekeningen werden overgebracht op hout, dat werd uitgesneden en beschilderd.

„Het resultaat was schitterend [5]). En dat te midden van oerbosschen, met mesjes, die van oude bakveeren waren gemaakt, in een schoolgebouw, dat een oude kazerne was, waar de kakkerlakken de waterverf opaten!

Spreker had geconstateerd, dat bij het Europeesche kind het scheppingsvermogen meer verborgen ligt. Maar er werden proeven genomen in Haarlem en Amsterdam, waaruit bleek, dat toch ook hier wel wat te bereiken is.

Veel van de getoonde teekeningen — de heer Adolf weidde ook nog uit over het illustratief teekenen bij opstellen, plant- en dierkunde en geschiedenis — waren uitgeknipt. Hij beschouwde dit als noodzakelijk om het resultaat op te voeren.

Tot slot gaf spreker den raad aan de aanwezigen: Laat de kinderen wat ze doen tot het einde geheel zelfstandig uitvoeren. U zult evenals ik, dikwijls verbaasd zijn over de resultaten. Laat het kind spontaan werken!"

Uit dit slot moet men opmaken, dat de heer Adolf in gemoede meent zijn leerlingen geheel vrij te laten in hun opvattingen.

Zou dan wellicht de fout liggen in de door hem gevolgde methode?

Deze vraag kwam ook dadelijk bij ons op na kennismaking met zijn onlangs bij *G. Kolff en Co.*, Batavia-Leiden uitgegeven *„Handleiding voor Decoratief Teekenen"*, een lijvig boekdeel met tal van illustraties, veelal reproducties van wat hier vertoongesteld werd.

De bespreking van dit werk willen wij echter uitstellen, tot na het ons toegezegde voorrecht: een rustig onderhoud er over te hebben met den schrijver. Wij kregen bij onze eerste kennismaking den indruk, dat de heer Adolf ongetwijfeld door zijn kunde en den opgewekten geest, die van hem uitgaat, zijn leerlingen veel goeds en schoons kan bijbrengen. Maar toch moet

[3]) Bedoeld worden de zoo sierlijk ovale, donkerrood en zwart gepunte zaden van de saga (adenanthera pavonina) en in den Archipel veel voorkomende mimosa-soort. — Red.

[4]) Op welke wijze dit geschiedde, werd ons niet duidelijk. — Red.

[5]) Uit een oppervlakkig Westersch oogpunt beschouwd, mogen deze resultaten misschien verbluffend schitterend zijn, wij betreuren juist die Westersche schitterendheid, zonder eenig Oostersch karakter, als resultaat.

ons, na de herhaalde bezichtiging van de resultaten van zijn werk, de vraag van 't hart: Vreest hij niet, vooral zijn Indonesische leerlingen, het voor hen meest kostbare bezit: hun eigen karakter — te ontnemen?

„Boeddahkind".

De beide opvoeringen van Boeddhakind zijn een succes geweest!

Wegens tijd- en plaatsgebrek daarover den volgenden keer nader.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De voorbereiding tot de Onlusten.

De Regeering verstrekte den Volksraad een Overzicht betreffende *„De voorbereiding tot de onlusten"* (*Bat. Nwsbl.* 16 t/m. 19 Mrt. I—IV). Veel van de uiteenzetting is reeds bekend uit interneeringsbesluiten. De conclusie luidt, dat in het Oosten, in tegenstelling met het Westen, een kleine kern van goed gedisciplineerde communisten door goede organisatie en valsche leuzen en voorspiegelingen, b.v. vrijdom van belastingen en heerendiensten, verdeeling van bezit enz. een zoodanige ontevredenheid (ook onder de leden van vakorganisaties) kan scheppen, dat deze tot spontane explosies en massaal daadwerkelijk verzet tegen de bestaande orde van zaken kan leiden, zooals de practijk reeds eenige malen heeft bewezen. Hierbij worden geen terroristische middelen als bedreiging en mishandeling ontzien om de bevolking te dwingen als lid toe te treden.

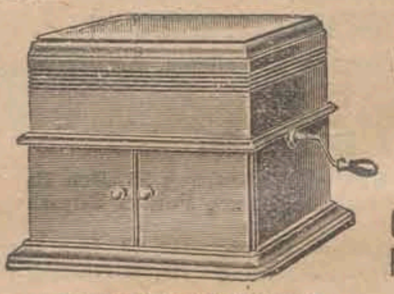
De *Deli Crt.* (25 Mrt.) betoogt dat ieder krantenlezer aan zich zelf en zijn Land verplicht is, nauwgezet kennis te nemen van hetgeen de Regeering ons biedt. De stof is zeer belangwekkend en hoogst leerzaam. Duidelijk komt nu eens aan het licht hoe alleen dit weloverwogen communistisch gestook tot de onlusten leidde. De *D. C.* verwerpt door deze publicatie zelfs de opmerking, dat dergelijke onlusten slechts ontstaan waar grieven bestaan en reden tot ontevredenheid aanwezig is. Geen sprake van. Overal waar een Westersch land in het Oosten koloniseert, maar ook onder de misdadige elementen van elk Westersch land, is op deze manier, bij zoo'n sluwe opzet en bij het ontketenen van de hartstochten, een opstand mogelijk zonder dat er een enkele gegronde grief aanwezig is, waarvan de bevrediging in de hand der Overheid ligt. Wat de vreedzame bevolking betreft, spreekt het vanzelf dat onze Overheid op alle mogelijke manieren dient te zoeken naar bevrediging van redelijke wenschen en verlangens, voor zoover die vervulbaar zijn. Maar daarnaast het kankergezwel uitgesneden, omdat dit niet voor genezing vatbaar is. De Regeering heeft met de publicatie van het geschrift een zeer nuttig werk gedaan.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (16 Mrt. 2de bl. „Brieven over Rusland"; 19 Mrt. „Azië. Br.-Indische Kroniek"; 21 en 22 Mrt. „Engeland en China"), het *Soer. Hbl.* (12 Mrt. 2de bl. „Het kruitvat in het Oosten"; 14 en 18 Mrt. 4de bl. „Van onze Buren"), *De Sum. Post* (23 Mrt. „De roode draad") en *De Loc.* (15 Mrt. blz. 19 „Het Congres tegen Koloniale onderdrukking" en blz. 20 „De voorlichting van het buitenland over Indië wordt verbeterd").

De gratieverleening (vervolg).

De *Java-Bode* (17, 18 en 19 Mrt.) geeft een vervolg van de Indische persstemmen. Het „A. I. Dgbl." nam een ingezonden stuk van den heer *Tjipto Mangoenkoesomo* op, waaruit blijkt, dat deze dankbaar is gestemd tegenover den Landvoogd, omdat hij uit de begenadiging heeft meenen te kunnen concludeeren, dat de Landvoogd zich innerlijk krachtig genoeg gevoelt, om weerstand te kunnen bieden aan den bandjir van critiek, die straks alles zal meesleuren. Hij stelt zachtheid boven geweld. In *de Inheemsche Pers* zijn de beschouwingen eensluidend. Overal wordt deze daad van den nieuwen Landvoogd met vreugde en enthousiasme begroet en ziet men hierin een verwezenlijking van de woorden door den G. G. bij de aanvaarding van het bestuur over deze Gewesten, uitgesproken. Een nieuwe aera is aangebroken in de Nederlandsche Koloniale politiek.

Mataram meent dat deze eerste uitspraak nog niet in zich sluit, dat het oordeel over alle dood-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.
Acc.-kantoor Steneker en Siblesz, Prinsegracht 72, Den Haag.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.
C. de Wayer, Weimarstraat 57a, Den Haag.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Kapsalon „Marcel", Caan van Necklaan 19, Rijswijk.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

vonnissen gelijkluidend zal zijn. Maar wel bewijst dit verleenen van gratie, dat ingaat tegen den wensch van zeker 90 pCt. van de Europeesche gemeenschap in Indië en ook tegen dien van een deel van de Inlandsche gemeenschap, dat op den Buitenzorgschen troon op het oogenblik een *man* zit, die bij ernstige beslissingen, welke zijn Regeeringstaak hem oplegt, in staat is om te handelen naar eigen overtuiging en naar eigen inzicht.

Volgens den heer *Zentgraaff (Soer. Hbr.* 15 Mrt. 3de bl.) is het recht van gratie ongetwijfeld een persoonlijk recht, naar plicht en geweten door den Landvoogd te hanteeren. Het „Soer. Hbl.", dat dit volkomen erkent, heeft zich dan ook gehouden buiten de discussies, welke sinds weken in de Pers en daarbuiten werden gevoerd en die de duidelijke tendenz hadden de uitoefening van het recht van gratie te beïnvloeden. Doch dit neemt niet weg dat de Pers, nadat dit recht is toegepast, den plicht heeft tot critiek. Intusschen heeft men allereerst in het oog te houden dat enkele der geslagen vonnissen juridisch niet sterk stonden. Uiteraard kan dit tot uiting komen in het advies dat het Hooggerechtshof uitbrengt. Men zal dus vooralsnog rekening moeten houden met de *mogelijkheid* dat in de onderhavige gevallen het Hooggerechtshof tot gratieering kan hebben geadviseerd, en tot zoolang hieromtrent nog geen zekerheid zal zijn verkregen, wil het *Soer. Hbl.* een definitief oordeel opschorten.

Sumatra.

In het *Soer. Hbl.* (12 t/m 18 Mrt. 3de bl. „Sum. indrukken", XXIX—XXXIV) merkt Z(entgraaff) op dat in Minangkabau gedurende de reis van den Landvoogd eene grootsche en bijna niet-onderbroken *adat*-demonstratie is gegeven. Zij kwam tot uiting in de kleeding van bevolking en hoofden, donker en stemmig, en in sommige streken was het als hing de zwarte schaduw van de adat over heel het land. Het was een symbool dat moeilijk kan worden misverstaan. In de wisseling van den invloed, welke in den loop der jaren is uitgegaan van de beide partijen, die hier het sterkst de geesten boeien: adat en godsdienst, zwart en wit (de kleuren der kleeding van iedere groep), staat adat thans zeker hoog genoteerd. Hier beheerscht de godsdienst niet alles zooals elders. Wij hebben de negari en haar raad weer tot zuiver Minangkabausche instellingen te maken, vrij van systemen, welke in Westersche kantoren worden uitgedacht. Aldus kan blijken of de adat zich op den langen duur staande kan houden tegen het streven van jongeren, die zich in het oude keurslijf al te zeer bekneld gevoelen. Zij, die denken dat men de situatie geheel kan wijzigen door een druk-op-den-adat-knop, zullen zich ongetwijfeld vergissen. Het is met adat-affaires zóó, dat men weinig wint, wanneer men er rekening mee houdt, doch veel verliest, wanneer men dit niet doet. En waar het niet kan liggen op den weg van een vreemd Gezag, zich partij te stellen in de heftige geestelijke worsteling, welke de maatschappelijke en godsdienstige instellingen van heel dit volk tot inzet heeft, brengt dit mede dat wij althans niet het voorbeeld geven van adat-aantasting. Zoo is er alle reden om dit volk te hergeven wat wij het in eene periode van verkeerd inzicht hebben ontnomen; ook hij die twijfelde aan het practisch nut der zuivering van ons bestuurssysteem van adat-feindliche tendenzen, bedenke: het kost zoo weinig... et cela fait tant de plaisir. Elke fout, welke wij maken tegen godsdienst of adat, wordt uitgebuit en door alle partijen tegen ons uitgespeeld. Want ten slotte ontmoeten adat en godsdienst elkaar in het sentiment, dat hun grootst gemeene deeler is: nationalisme en anti-Westerschen zin.

De *ambtenaren,* berekend voor hun taak, die *volk, taal en adat* van Sumatra's Westkust kennen, had men over Indië verspreid; de ass.-resident *Groenevelt* — de man par excellence voor Minangkabau — en diens eveneens zeer gunstig bekende collega *v. d. Plas* dienden resp. in Bima en Bali. Er waait nu een betere wind; de „zorgenkinderen" — Atjeh, Minangkabau en in geringe mate ook Tapanoeli — zullen de deskundige personen krijgen, van wie daar veel nut is te verwachten. Het was onze schuld, dat van hun kennis geen profijt werd getrokken, en wij kunnen zulke fouten niet goedmaken door veelheid van ambtenaren.

De *„roeping"-volken* (ook de Bataks borduren op hetzelfde stramien), die beweren dat zij zooveel deden voor de ontwikkeling der Buitengewesten, toonen, aldus sprekend, notoire onbekendheid met

de feiten. Het is vooral *de Javaan,* die Suma door zijn arbeid tot ontwikkeling bracht. Er is ge spoorweg, geen belangrijk werk, of arbeiders Java hebben het gebouwd; er is vrijwel geen enk onderneming, ook in het meest florissante cultu gebied van Sumatra, of Javanen en Soendanee hebben haar geopend. Is dit mooie werk van 't vo van Java inferieur aan dat van den Minangkabau of Batak, omdat het slechts handenarbeid is? Is poenale sanctie voor den Javaan de eenige... looning? Het kan toch niet de bedoeling van Mina kabau zijn de respecteering van de Overheid en ha wetten afhankelijk te stellen van nieuwe vloeiing van 's Lands gelden, terwijl men elders Indië gewesten vindt, waar de bevolking het uiterste is belast en zij, als zij ziet naar groote mate van Overheidszorg, welke Mina kabau ten deel viel, voor haar zelf moeten zegge De helft is mij niet aangezegd!

Een klacht, welke ook op Java niet vreemd klinken, is die over *het gehalte der jongere In sche ambtenaren* ter S. W. K., dus het distri stuur. Het gaat niet om hun intellectueele on keling, die zal wel voldoende zijn — doch om leeftijd, ervaring en karaktereigenschappen. lei Osvianen van Fort de Kock worden op de volking losgelaten als ambtenaar. In de Mina kabau wordt iemand, die nog geen dertig jaar als niet rijp beschouwd, en het past hem niet te praten over zaken, welke de negari betreffen van de Osvia afkomstigen zijn op hun 24ste 25ste jaar reeds ass.-demang, doch men beg dat zij, ondanks hun schoolkennis, niet de m poids hebben over oude en krachtige negari den. Vroeger was dit anders; zij hadden vers lende lage betrekkingen te doorloopen en wer aldus geleidelijk geselecteerd. Thans is dit niet geval; rijp en groen worden benoemd, en de and hoofden halen de schouders over hen op. Wat kwaad betreft, het zal wellicht te verbeteren zonder financieele offers.

Met instemming haalt de heer Zentgraaff oordeel aan van den heer *Wilmink,* inspecteur het Onderwijs, over de wenschelijkheid van facultatief geven van *godsdienstonderwijs* op Gouv.-Lagere School. Ook Z. drong er niet a voordurend op aan het lager onderwijs voor Inlander het ietwat Islamietisch karakter te ge dat voor den Mohammedaan moeilijk te missen doch hij heeft ook meermalen gewezen op de schelijkheid dat hier *in Indië* de gelegenheid wo geboden het betere godsdienstonderwijs te ont gen, zooals dit thans door zoovele Inlanders wo gezocht in *El Ahzar* te Caïro.

Met groote instemming releveert Z. nog en opmerkingen ter Conferentie van Fort de K over *het karakter dat ons bestuursbeleid toonen.* De heer *Karsen,* ass.-resident van Sa Loento, die bij het uitbreken van den Siloengk opstand op bijzonder cordate en beleidvolle is opgetreden, heeft op een vraag van den La voogd als zijne meening uitgesproken: „dat waakzaam moeten blijven en een krachtig bes moeten blijven voeren." Het staat vast dat wij S. W. K. met onvoldoende kracht zijn opget tegen destructieve elementen, waardoor wij bij overgroote meerderheid van het volk eene kende onzekerheid hebben gewekt ten aanzien de vraag: of wij wel in staat zouden zijn ons Ge te handhaven en het Recht te doen eerbiedigen. wendt de rustige massa, welke zich snel richt de nieuwe macht, het hoofd van ons af. Zoo men de adat wat der adat is; men herstelle daartegen gepleegde kwaad.... maar men dat door de bevolking nimmer meer behoeft worden getwijfeld aan de vraag: *bij wien hier macht is.* Eerst dan is het mogelijk den twee uitgesproken wensch van den Landvoogd: dat kwaad zich niet meer zal herhalen, te realisee

In het *Soer. Hbl.* van 18 Mrt. (3de bl. „On wenschte steun") wijst Z(entgraaff) op het dat ± 60 Ned.-Indische „studenten" te Caïro den, en op de studie, die vrijwel geene resulta heeft.

Civis bespreekt *Atjeh* in het *Bat. Nwsbl.* (16 t/ 19 Mrt. „'s Landvoogds Reis", XXII—XXV). In interview met de *Java-Bode* (22 Mrt.) deelde Gouverneur van *Atjeh,* de heer *O. M. Goedh* o.m. mede dat van troepenvermindering in A binnen afzienbaren tijd nog geen sprake kan zelfs niet als de laatste kwaadwillige (djahat) zijn neergelegd. Er is geen reden om de toeko

Atjeh al te donker in te zien. De kwestie is, men meer samenwerking moet zoeken met de ebalangs. Deze hoofden willen graag als Europeanen behandeld worden; die richting moet het op. het volksonderwijs moeten geen onderwijskrachten van buiten betrokken worden, zooals thans uit Sum.'s Westkust geschiedt, maar zoo mogelijk uit eigen omgeving. Van groot belang is een betere communicatie door verkeerswegen tusschen de gebiedsdeelen. In Bakongan zal de irrigatieleiding 1927 op kosten van het Gouvernement worden aangelegd. De Société Financière opende in Meulaboh twee cultuurondernemingen (rubber, copra en koffie), terwijl door het Gouvernement in studie genomen de wenschelijkheid om in het verzetsgebied Troemon of Kloeët, cultuur-ondernemingen te openen.

Tagore naar Indië.

Rabindranath Tagore, de groote Indische dichter, denker en paedagoog, is voornemens in Mei Java en Bali te bezoeken. De poëet, die de menschheid een oeuvre schonk van zóó groote waarde, de zanger van „Gitanjali", de „Moonlight", „The Gardener" en zoovele andere dichtwerken, welke behooren tot de beste voortbrengselen van den menschelijken geest, zal in Ned.-Indië ongetwijfeld evenveel sympathie en bewondering vinden als hem elders ten deel vielen. Het Soer. Hbl. (17 Mrt. 3de bl. Z.) acht het voorgenomen bezoek van Tagore aan Java een gebeurtenis van groote geestelijke beteekenis. Z. hoopt dat hij met zijn thans ietwat gescherpte neiging voor het reëele, veel succes zal hebben met zijn studiën op gebied van onderwijs, irrigatie, volkswelvaart en theologie. Wat Indië betreft, het zou voor dit land goed zijn indien in de geestelijke sfeer iets zou blijven hangen van Tagore's idealisme en geestelijke hoogheid.

II. UIT DE INHEEMSCHE PERS. 1)

Taal en natie.

Een schrijver in het blad „Sedijo Tomo" (Jav.-nationalistisch) houdt in het nummer van 21 Febr. een pleidooi voor het in eere houden van de Javaansche taal. Hij zegt dat taal en natie onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn en dat het aanzien der taal stijgt en daalt met dat van de natie. In verband wijst hij op de voorname plaats welke het Fransch, Duitsch en vooral het Engelsch in de wereld innemen.

Dat de taal één moet zijn met de natie is duidelijk, omdat zij in haar eigen taal denkt; de Inlanders bijvoorbeeld, die Hollandsch verstaan, denken nog altijd in hun landstaal. Schrijver is van meening dat wat in een vreemde taal wordt onderwezen, toch immer in de landstaal moet worden verwerkt. Aldus komt schrijver tot de conclusie dat een natie gauw vooruit zal gaan als al de wetenschap in haar eigen taal wordt onderwezen. Hij pleit voor de oprichting van meer hoogescholen in Indië ter voorkoming van verder studeeren in Nederland en is van meening dat men zich de vreemde talen eigen moet maken alleen voor wat betreft het allernoodzakelijkste. Japan wordt tot voorbeeld gesteld als een land dat ondanks zijn vooruitgang, zijn eigen taal, zeden en gewoonten heeft behouden. Schrijver noodigt allen uit om mede te werken tot de verbetering van de natie en tot verhooging van hare waarde.

K. Wybrands en de Maleische Pers.

In „Bintang Timoer" (neutraal, Weltevreden) van 26 Februari wordt een merkwaardig hoofdartikel gewijd aan de terugkomst in Indië van den heer K. Wybrands en zijn weder aanvaarden van de leiding van het „Nieuws van den Dag". De schrijver (hoofdredacteur) geeft een beschouwing over den invloed welke, naar hij verwacht, deze terugkomst op den vooruitgang van de Maleische pers in Indië en — zooals later blijkt — ook op den aard van de Indische volksbeweging zal hebben. Hij zegt over dit onderwerp een speciaal hoofdartikel te wijden, omdat K. Wybrands en zijn blad een lichaam is, en dat andere kwesties in dit land zou kunnen beheerschen, zoo groot is de invloed van „Het Nieuws". Schrijver verwerpt ten stelligste de veronderstelling als zoude de Bintang Timoer van dezelfde soort of dezelfde richting zijn als „Het Nieuws van den Dag" en zegt ter nadere toelichting, dat hij van een andere meening is dan zoovele collega's in de Maleische pers en in de Indische beweging, over den persoon en de krant van den heer Wybrands, indien deze *directeur-hoofdredacteur* wordt. Hij en zijn blad geven steeds de pen den vrijen loop, zeggen openhartig wat hun goeddunkt, storen zich niet aan de boosheid van anderen. Als de inlanders maar steeds den zweepslag van zijn pen voelen, moeten zij wel tot het besef komen dat inderdaad vele zaken in de Inlandsche wereld een veegje en een zweepslag noodig hebben, zoo mogelijk zelfs een „schobbeering", opdat zij wakker worden.

Schrijver zegt verder onder meer dat K. W. noodig is als opwekker, dat hij flink rommelt in de kwade eigenschappen van den Indonesiër, zoodat deze wakker wordt en zijn fouten beseft en die natuurlijk zal trachten te verbeteren. Daarbij kan de Indonesiër slechts winnen.

Voorts wordt de houding van den heer K. W. gesteld tegenover die van de personen welke de Inlanders, de Javaansche cultuur enz. steeds ophemelen en ijverig werken voor instandhouding dier cultuur, de adat, de kleeding en dergelijke dingen meer, die feitelijk de Inlanders nog meer doen indommelen op het gebied der economische, politieke e.a. belangen en de Javanen, bekend als een gemakkelijk te regeeren volk, slap van karakter maken. Thans... hoe losser de band van de adat en de zoo hoog geprezen cultuur geworden is, hoe meer de oogen van het volk geopend zijn en de kleur van het volk veranderd is; van het zoetste en zachtste volk begint het te worden een zelfbewust volk.

Schrijver haalt vervolgens aan de uitspraak van Mr. R. P. Singgih, den door de Indonesiërs zoo verafgoden voorman, dat, wie zijn eigen waarde nog niet beseft, „Het Nieuws van den Dag" maar lezen moet, want daardoor zal zonder twijfel de domste Inlander van inzichten veranderen, van een „nonist" een nationalist worden, van nationalist communist! Hij, die de Indonesiërs wijst op hun fouten, op hun luiheid en hun tekortkomingen, die daartoe den meesten moed en de meeste openhartigheid bezit, is Karel Wybrands en daarom rekent schrijver hem tot de trouwe vrienden.

Ook de „Pertja Selatan" (liberaal, Palembang) wijdt eenige woorden aan den terugkeer van den heer K. Wybrands en de redactie zegt dat, als men het rijpelijk overweegt, er voor het besluit van K. W. om de neergelegde taak weder op te vatten, geen andere beweegreden geweest kan zijn dan „de politiek van de maag", in welk geval er in Indonesië geen plaats meer is voor menschen van de Wybrandssoort.

Op sarcastische wijze wordt de terugkeer van den heer K. W. besproken door de „Oetoesan Sumatra (liberaal, Medan), die den draak steekt met andere bladen die zooveel ophef van dit feit hebben gemaakt. Deze schrijver noemt genoemden journalist een „voorman der Asmodee-pers"; hij spreekt van „Asmodee-pers", omdat het karakter van de pers à la Wybrands inderdaad het karakter is van Asmodee, den Satan, den oprui-duivel. Schrijver is echter nu niet bang meer voor de komst van menschen van deze soort, overtuigd als hij is, dat de heele Inlandsche pers, ook die buiten Java, tot bewustheid gekomen is.

Eenheid in de Volksbeweging.

In de inheemsche bladen werd reeds af en toe een stem vernomen die wees op het gebrek aan eenheid in de actie en het streven der verschillende vereenigingen en richtingen om op politiek en economisch gebied tot vervulling van hun wenschen te komen, een gebrek dat de kracht der algemeene volksbeweging versnippert en maar verdeeldheid brengt.

Thans vinden wij in de „Soeloeh Indonesia" (orgaan der Ind. Studieclub te Soerabaja) van Febr. j.l. onder het opschrift: „De Indonesische gedachte" en onder het motto: „Indonesiërs, sluit de gederen; in de branding van den strijd zijn wij één en ondeelbaar", een lang artikel, geschreven naar aanleiding van een te vormen Persatoean-Indonesiafonds (Fonds tot bevordering der Indonesische Eenheid) en dat bedoelt een richtsnoer te geven aan de oprichters daarvan. Tevens bevat het een opwekking aan alle Indonesiërs om eendrachtig te zijn in het streven naar de bereiking van het eenige doel van allen, namelijk het verkrijgen van zelfregeering. Schrijver richt zich tot zijn broeders-Indonesiërs

1) Voor de samenstelling van deze rubriek wordt gebruik gemaakt van het „Overzicht van de Inl.- en Mal.-Chineesche pers", uitgegeven door het Kantoor voor de Volkslectuur.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.
J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Madame Baudet, Denneweg 126B, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Instituut Wullings, Voorschoten.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

en begint met de verklaring dat de *Volksstem* de eenige vlag kan zijn waaronder gevaren dient te worden, de stem die zich moet laten hooren aan de machthebbers, om de verlangens van het volk kenbaar te maken. Hij waarschuwt dat die stem de oppositie van de regeerders zal wakker roepen, doch zegt, dat de strijd (die ontstaan zal) niet mag zijn tegen het gezag, tegen welk gezag ook, want gezag *moet* er zijn, in den een of anderen vorm. Anders komt er anarchie over het land.

Hij legt dan uit, dat gezag in wezen is een samenstelling van twee lichamen: een dat de wetten maakt en een dat die uitvoert, voorts dat H. M. de Koningin souverein is en onaantastbaar, doch Hare ministers zijn dat niet en verantwoordelijk tegenover het volk dat hen betaalt.

In de koloniën is dat echter anders, daar is geen enkele vertegenwoordiger van het gezag, van den Minister van Koloniën en den Gouverneur Generaal af tot den politieagent toe, verantwoordelijk aan het volk, omdat ze geen van allen door het Indonesische volk zijn gekozen of benoemd. Wel echter worden zij door dat volk betaald. Het is hierom en hierom alleen, dat de stem des volks gehoord moet worden.

„Let wel, broeders", zegt schrijver, „wij willen werken voor het geluk van het volk. Indien de tegenwoordige werkwijze goed is...... wel, behoudt den tegenwoordigen status. Behoudt deze bureaucratie en betaalt. Indien niet, indien deze werkwijze voert tot armoede, tot gebrek en onlusten, zoo is het uw plicht vragen te stellen en veranderingen te verlangen. Hierin is geen spoor van verzet, noch ook maar een aanmoediging tot een poging van verzet."

Er wordt dan verder betoogd, dat er geen huurleger noodig is, dat de Indonesiërs bereid zijn om zelf hun land te verdedigen tegen buitenlandsche vijanden en dat zij dat ook kunnen als hun de middelen daartoe worden gegeven, voorts dat de Indonesiërs oo.. in staat zijn om zich zelf te regeeren, immers, zij zijn erfgenamen van groote rijken. Indien hunne voorouders bekwaam waren tot groote daden, dan zijn zij er ook toe in staat. Echter op hun eigen manier. Een volk wil geluk hebben en het kan dat niet krijgen uit de hand van een ander volk. „Ik zeg u", zegt schrijver, „de Ned. Indische regeering wil het goede, is er misschien tot zekere hoogte in geslaagd ons gelukkig te maken. Maar wat ons gegeven wordt, is geen afspiegeling van het geluk dat wij ons voorstellen. Het is een uitbeelding van wat de Nederlander geluk noemt. Het is mogelijk, dat deze betere resultaten bereikt, ik bedoel beter voor zijn lastgevers, i.c. het Nederlandsche volk. Maar hierin ligt juist het essentieele. Alleen hij die den schoen draagt, voelt waar 't hem wringt."

De Indonesiërs moeten den bewindsman kunnen kiezen dien zij wenschen en die geschikt voor hen is, daarom is het goed, dat zij alle macht tot zich trekken, opdat zij de noodige kennis daartoe krijgen, die hen thans ontbreekt. De Indonesiërs moeten alle betrekkingen vervullen, leidende of geen leidende, dan zullen zij zien wat er van te maken valt, want met het ambt komt de kennis en aan ieder ambt is macht, verantwoordelijkheid verbonden. Indien deze macht niet in handen der Indonesiërs komt, zijn zij tot niets in staat en blijven kind te midden van volwassenen.

De hoofdtaak nu van de Persatoean-Indonesia, zegt schrijver, is *zelfregeering* en hij besluit als volgt:

„Landgenooten, gij zult u niet laten blindeeren. Noch u laten boeien door beloften. Uw toekomst ligt niet in handen van den Volksraad in zijn tegenwoordige samenstelling, uw toekomst is en blijft in handen van het Nederlandsche volk. Dit is een abnormaal verschijnsel.

Landgenooten, dit Indonesië is ons land, ons tehuis. Laat gij uw huishouding beheeren door een ander?! Neen, gij dient *zelf* voor uw huis te zorgen. Dit is een natuurlijke wet, een normaal verschijnsel. Mocht gij daarin tekort schieten, zoo zult gij een rentmeester in dienst nemen. Maar die rentmeester is uw ondergeschikte en niet uw meester. Ik zeg u, dat kunt gij doen, mits gij zijt eendrachtig en politiek ook één van zin. Als gij Colenbrander's koloniale geschiedenis gelezen hebt, zult gij tot de overtuiging komen, dat onze tegenwoordige positie is te wijten aan het verdeel-en-heersch-systeem.

Laat u niet verdeelen, wordt één en binnen afzienbaren tijd zult gij uw eigen meester zijn. Gij nadert de branding, vereenigt uw krachten: de veilige haven is in zicht."

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzi[cht]

Indische bioscoopherinneringen.

Het allereerste wat ik me op cinematogra[fisch] gebied herinner zijn de filmpjes bij ons thu[is in] Fort de Kock vertoond door een meer ontwikke[lden] Inlander, welke met een projecteertoestel ind[e] de Padangsche Bovenlanden rondreisde.

Bij de Europeesche families kwam hij de f[ilms] thuis vertoonen, doch gewoonlijk zat hij, al[s de] zaken goed gingen, in een van de Gouverneme[nts] vrachtauto's, die een geregelden dienst onder[hiel]den tusschen de grootere plaatsen in de Padang[sche] Bovenlanden.

Zoo reisde hij naar Bandjol, Loeboek Sik[aping,] Pajacoembo, e.a. plaatsen op 90, 110 en meer [km] van F. de Kock gelegen. De voorstelling had p[laats] op het dorpspleintje, bij avond en goed wee[r na]tuurlijk. De film werd geprojecteerd op een [wit] doek, gespannen in een houten raam en de [...] lustige Inlanders gingen er op hun hurk[en] zitten. Tusschen twee films door ging dan [...] per rond met een bakje om de „entreegelden" te halen. te halen. Dit was in de jaren 1910-[...] De films waren zeer kort, bijna altijd men[schen] die elkaar hard naliepen en dan om de beurt [...] len, of die stapels borden lieten vallen, enz.

Te Padang waren er eenige jaren later reeds [een] drietal bioscopen, de concurrentie was er voo[r die] plaats groot. In twee er van kon je de voorst[elling] ook aan de andere zijde van het doek volgen. [Het] bezwaar was wel, dat je vlak achter het doek [zat] en alles omgekeerd zag, maar het was dan o[ok de] goedkoopste rang. Dat de opschriften niet te [lezen] waren, van daar uit was ook al geen bezwaar, [ze] waren trouwens toch in het Amerikaansch ge[steld.] Later pas werden zij door Hollandschen tekst (en wat voor Hollandsch!) gevolgd.

Ik zal probeeren een beschrijving te geven [van] het inwendige van die drie filmpaleizen, welk[e ik] gemakheidshalve A, B en C zal noemen.

A was een theater dat geïnstalleerd was [in een] groote loods van gegolfd zink, die vroeger ge[diend] had als opslagplaats van copra, hetgeen op [de] warme dagen nog wel te ruiken was. Op de d[uurste] rangen zat je op stoelen met een rieten zitting [op] een plankenverhooging. De middelste rang had klapbare houten stoelen en de goedkoopste best[ond] uit planken, elk aan de uiteinden op 2 pa[len] vastgespijkerd, zonder leuning.

In deze bioscoop was een Inlandsche exp[lica]teur, dewelke in het Maleisch de films aan de [In]landers probeerde duidelijk te maken. Het [bios]cooporkest bestond uit een piano en een viool [en] nog eenige onzichtbare leden. Deze laatsten ha[dden] een zeer muzikale taak, en waren aan de ac[hter]zijde van het doek opgesteld. Wanneer het n[atuur]lijk op de film tot een vechtpartij kwam of [een] huiselijke twist, waarbij al het meubilair werd [kapot] geslagen, hetgeen op de films toen nog al [eens] voorkwam, sloegen zij zoo hard als ze konden [met] stevige houten knuppels op een dozijn [...] petroleumblikken bij wijze van natuurgetrouw[e na]bootsing van hetgeen er op de film gebeurde. [...]schen werden stukgeslagen, opgehangen pann[en en] bussen kapot gebeukt, enz. De explicateur ge[raakte] buiten zichzelf van opwinding en brulde om [het] mee met het in extase verkeerende en loeiende [In]landsche publiek, dat buitengewoon genoot [van] dergelijke vechtpartijen. Het Inlandsche ele[ment] leefde steeds buitengewoon mee met de film [en gaf] hieraan uiting op een zeer luidruchtige manier. [Als] de held van de film b.v. den „facheux troisième" een pak slaag gaf, weerklonken luide aanmoedi[gin]gen, enz.

De 2 andere bioscopen waren meer perman[ente] gebouwen en niet zoo primitief ingericht als [de] eerste. Alle drie werden door Chineezen geëxp[loi]teerd.

In bioscoop B werd de muziek geproduc[eerd] door.... twee gramofoons. Zij werden behan[deld] door een Inlander en draaiden beurtelings [...] rende de heele voorstelling, nu eens opera-ari[a's,] dan weer serenades en de meest gangbare mo[pjes] ten gehoore brengend.

Bioscoop C was de meest moderne en vert[oonde] de beste films. Ik herinner me nog die van [Max] Linder en later de bekende seriefilms als: [De] Klauw, De Gebroken Munt, enz. Films besta[ande] uit 48 en meer deelen, waarvan telkens eens in [de] week 4 nieuwe deelen vertoond werden. Deze bio[s]coop had een orkest bestaande uit 4 man, piano, 1e en 2e viool en een guitaar, allen Inlanders, d.[...]

...zikanten. Zij hadden op hun manier ook ver... van bioscoopmuziek, want gedurende 'n ...sche scène werd b.v. een sleepende wals ge...d en bij een ren- of vechtpartij 'n daverende ...ch. Gedurende spannende oogenblikken ge...de het wel eens dat een der muzikanten zoo ...efde, dat hij vergat mee te spelen en met open ...d de verdere gebeurtenissen volgde, vooral als ...de film voor den eersten keer zagen. Zij zaten ...en podium ongeveer in het midden van de zaal ...den zijkant.

...et projectietoestel, dat zich in een hokje aan ...buitenkant aangebracht bevond, werd door 2 ...ders, welke elkaar beurtelings afwisselden, in ...ing gebracht. Zij konden door een opening ...projecteerde volgen, hetgeen dan ook steeds ...werd. Zoo was er destijds in Padang...g een bioscoop, welke 2 à 3 maal per week ...rstelling gaf, al naar gelang de belangstel... de kleine plaats en de eigenaar kapitaal...g was. De man die hier aan het toestel ..., had er zooveel pleizier in, dat hij gedu... spannende oogenblikken extra langzaam ... om er maar zooveel mogelijk van te ge.... De toeschouwers vonden dit natuurlijk ...g en meermalen kon men het geloei op ge... afstand reeds hooren.

...r de buren behoefde men zich niet ongerust ...en, daar het alleenstaande gebouwen waren, ...liefst ook nog op een grasveld of plein ston... Het ging er nogal gemoedelijk toe en benauwd ...dat je er uit gegooid werd wegens lawaai ma...hoefde je ook niet te zijn, want dan konden ze ...wart van het publiek wel op staat zetten.

(...ng Paladang). V. M. W. E.

Koloniale Studiën.

...1 van jaarg. 1927 opent met eene beschou...van dr. H. Kraemer met betrekking tot de In...che beweging, waaruit het volgende citaat: ...ar zware taak heeft de regeering noodig een ...ent Europeesch en Inlandsch bestuurscorps, ...e veranderingen tengevolge der emancipatie ...en lastige en irriteerende onvermijdelijkheid ...heimelijk terughunkerend naar een „goeden, ...tijd", toen het „nog de moeite waard was om ...rsambtenaar te zijn", maar een lokkende ...die hoogere eischen stelt aan echte politieke ...mheid en verfijnder rechtvaardigheidsbesef. ...r zulk een corps zal het niet gaan. Dan is het ...t de bovengenoemde tegenstelling van krach...servatief en slap-ethisch. Of die epitheta ...conservatief en ethisch wel juist geplaatst ...laten wij rusten. Een ding staat vast, zij oefe...n massa-suggestie uit. Onbekommerd om ...vatief of ethisch heeft men te handelen, ge...oor de begeerte om het werkelijk belang der ...ing te verstaan, en dan komt de vereischte ...t of mildheid vanzelf. De Fransche regeering ...de goed gedachte gehad, boven op haar Aca... voor Koloniale Wetenschappen te Parijs te ...n: „Kennen, begrijpen, eerbiedigen, liefheb... Een waardiger koloniaal program is er niet ...nken, doch dan niet als verfraaiïng voor ...ke gelegenheden, maar als practisch werk...ram."

...A. B. Cohen Stuart behandelt in een artikel: ...we constitutie" de Indische Staatsregeling, ...uitvloeisel van de Grondwetsherziening van ...op 16 Mei a.s. volledig in werking zal treden. ...is van meening, dat de regeling nog lang niet ...digend is. In vele opzichten onklaar, op uit...ende gedachten ingesteld en soms onlogisch ...rkt, schept zij een organisatie, die log, ...en gecompliceerd zal blijken, die politiek ...matig zal voldoen, zelfs op verschillende pun...of zal geven tot voortdurende klachten en ...tie. — De hr. J. Ch. van Schouwenburg ...t over Holland's taak in Indië beschouwd ...en eugenetisch standpunt en bepleit de wen...lijkheid der oprichting van een eugenetisch ...torium in Indië. — Prof. Dr. B. Schrieke be...t in bijzonderheden het ingewikkelde pro... der Bestuursorganisatie ter Sumatra's West... — De hr. M. A. J. Kelling levert een econo...juridische critiek op de voorgestelde rege...van het levensverzekeringsbedrijf in Indië. — ...ste rubrieken Persoverzicht en Boekbespre...besluiten de artikelenreeks.

De Indische Mercuur.

...16 (20 April). De suikerindustrie in Enge... door M. W. Etty-Leal. — Overzicht van den ...raad (tweede gewone zitting 1926), door H. ...J. van der Mandere (slot). — Kon. Magn.

en Weerk. Observatorium (aan het jaarverslag ontleende mededeelingen over de weersgesteldheid in Ned.-Indië gedurende 1925). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 37 (12 Maart). Van twee repatrieerenden. H. W. S. van Hooff, 1 Nov. 1893—9 Maart 1927; W. B. Ledeboer, 3 Maart 1897—3 Maart 1927 (met portretten), door T. Ottolander. — Het Emka-procédé te Parijs. — Fondsen ter verzekering van pensioenen van de arbeiders, door R. Fruin. — Uit de geschiedenis der koffiecultuur, door Dr. A. J. Ultée. — Nogmaals de rubbertentoonstelling te Parijs. — De contractanten ter Sumatra's Westkust. — Sojaboonen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1927, No. 3. Uit de geschiedenis der werving O.-I. leger, door S. Kalff. — De onderwijs- en A. V. O-oefeningen in het oefeningsstelsel van de veldinfanterie, door A. v. d. Water. — Critische beschouwingen op de „Wenken voor patrouilles bij het optreden tegen een Inlandschen vijand, door R. M. van Mourik", door L. A. Snell. — Stroomversnellingen, door W. Versluis. — Enkele beschouwingen over het in 1927 te houden kampioenschap dienstrijpaarden, door P. Doornbos. — De Indische defensie. — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess (vervolg).

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Wederom verscheen een afl. (de 15e) aanvullingen en wijzigingen der Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië onder redactie van Prof. C. Spat. Ze brengt het slot van het aanvullend artikel over den post-, telegraaf- en telefoondienst en verder aanvullende mededeelingen over den Topographischen Dienst, Triangulatie en Bestuurswezen.

Chung Hwa Congres te Semarang.

Op initiatief van de in het vorige jaar te Jogjakarta opgerichte Chung Hwa Club (eene vereeniging van Chineezen, die in Nederland hebben gestudeerd) is gedurende de Paaschdagen te Semarang een Chineezen-congres gehouden.

Blijkens den door ons ontvangen bundel praeadviezen zijn op dat „Chung Hwa Congres" de volgende onderwerpen behandeld. De wenschelijkheid tot deelname in vertegenwoordigende lichamen (praeadviseurs Kwee Kek Beng, Yo Heng Kam en Dr. Ir. Han Tiauw Tjong). — De beteekenis van de Sianghwee (Chineesche handelsvereenigingen) (praeadviseur Tan Tek Peng). — Het lager onderwijs-vraagstuk (paeadviseurs Dr. Yap Hong Tjoen en Kwee Kek Beng).

Katholiek Indisch Weekblad.

Met ingang van No. 4 (20 April) is dit nieuwe weekblad verschenen met vermelding van de namen der redactieleden, nl. Fr. Meeuwsen voor het politieke- en J. Schabel voor het technisch gedeelte. De aanvankelijke opzet van het K. I. W. wordt daarmede verlaten en een nieuwe weg ingeslagen. No. 4 bevat o.m. Contractanten op ondernemingen ter Sumatra's Oostkust. — De groeiende beteekenis der Buitengewesten. — Tropisch Nederland (II. De bevolking van Java). — Economische theorie en Indische realiteit (overzicht voordracht Prof. G. Gonggrijp). — De communistische onlusten.

* * *

Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. Gids in het Volkenkundig Museum. I. De volkenkaart van Ned.-Indië, de ruilmiddelen en de Schatkamer. Met afb. (Amsterdam, uitgave van het Instituut, druk van J. H. de Bussy).

Het communisme in Indië, door G. T. S(tibbe). Beschouwing naar aanleiding eener brochure van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo. (Democratie en Vrijheid, 23 April '27).

Bali en Lombok en een brief van Anton Oostlandt, 60 jaar geleden, door A. Weruméus Buning. — Hendrik Zwaardekroon op zijn landgoed (1718-1725), door C. Vis-Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 22 April '27).

The new constitution of the Netherlands Indies, by Dr. E. Moresco. — The Kern Institute in Leyden. (The Asiatic Review, April '27).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

R. Grothe, Goudenregenstraat 298, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

Bruno Tideman, Kanaalstraat 15, Apeldoorn.
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, S[illegible]gen.
D. Elings, Piet Heinstraat 81, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.
v. Kuyeren en Horstman, Wingerdstraat 45, Den Haag.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Ein neuendeckter Zwergstamm auf Neu-Guinea, von P. Fr. Kirschbaum. Mit Karte und Tafeln. (I. Eine Reise zu bisher unbekannten Zwergen in der Schrader-Kette des Zentral-gebirges von Neu-Guinea). (Anthropos. Jan.-April '27).

Zullen wij Suriname noodig hebben? door Tj. Pyttersen. (Econ.-Stat. Berichten. 20 April '27).

Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië, door Mr. Ph. Kleintjes, Hoogleeraar aan de Universiteit te Amsterdam. Vijfde herziene en bijgewerkte uitgave. Eerste deel. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Suriname.

Het belangrijke artikel van Mr. F. G. Schalkwijk (oud-Rechter in Curaçao en Suriname) in *„De West-Indische Gids"* van deze maand: *„Keuze en opleiding van naar West-Indië uit te zenden rechterlijke en bestuursambtenaren"*, zal in Suriname zeker zeer de aandacht trekken en tot geschrijf in de bladen aanleiding geven.

Het is hier de plaats niet om uitvoerig uiteen te zetten welke de bezwaren zijn, die ook wij hebben tegen Mr. van Schalkwijk's voorstellen. Slechts op een enkele wil ik hier wijzen. Onder onze lezers zullen er zijn die zich herinneren dat wij vroeger bij herhaling gewaarschuwd hebben tegen het detacheeren van ambtelijk personeel voor enkele jaren. Deze menschen blijven vreemdelingen in de kolonie, tellen eerst de jaren, daarna de maanden, die zij er nog moeten doorbrengen. Suriname heeft „blijvers" noodig, menschen die er heengaan met het doel daar hun tweede vaderland te vinden, zooals b.v. in Britsch Guiana veel gebeurt, waardoor continuïteit in den gang van zaken wordt verkregen.

Die ambtenaren uit het Indische bestuurscorps, die natuurlijk hun Indische traktementen zullen bedingen, zullen voor Suriname te duur zijn.

Het stelsel zou — al ligt dit niet in de bedoeling van den schrijver — kunnen medebrengen dat geschikte krachten in de kolonie worden uitgesloten van den gouvernementsdienst, wat zeker niet in het belang van het land zou zijn. De Indische ervaring, die de Indische ambtenaren medebrengen, moet pasklaar gemaakt worden voor de toestanden in Suriname en dat gebeurt niet in een vloek en een zucht. Tegen die zeker te waardeeren ervaring mag opwegen de locale kennis van de ingeborenen en niet te vergeten hun liefde voor hun geboorteland, een factor dien men niet moet onderschatten. Wij willen niet zeggen dat er onder de gedetacheerden niet zullen zijn die het land lief krijgen, maar het zou toch te veel gevergd zijn dat zij hun Indische carrière daarvoor opgeven.

Zoo eenvoudig als Mr. van Schalkwijk de zaak voorstelt is die o.i. niet.

* * *

Ons wordt toegezonden het nummer van 21 April van *„Nederl. en Buitenlandsche Post"*, waarin Kolonel F. H. Umbgrove opkomt tegen het in het nummer van 24 Maart geopperd denkbeeld van de redactie om aan de Vereenigde Staten — „in ruil voor vrijheid van vestiging van niet-paupers" — eeuwigdurend of gedurende een lange periode, zeg 25 jaar, een voorkooprecht op West-Indische koloniën aan te bieden.

Kolonel Umbgrove kan zich, zeer terecht, in het geheel niet vereenigen met het denkbeeld om aan de Vereenigde Staten een voorkooprecht op onze West-Indische Koloniën te geven.

...„Al is een voorkooprecht niet hetzelfde als een kooprecht, zoo zou het verleenen van een voorkooprecht toch reeds den wensch te kennen geven, dat wij eventueel wel bereid zouden zijn die koloniën te verkoopen en de Vereenigde Staten zouden er aanleiding in kunnen vinden op een gegeven moment het kooprecht op te eischen"....

Aan het slot van een naschrift teekent de redactie het volgende aan:

....„Het behoeft wel geen betoog, dat aan een zeer nationalistisch blad als het onze de idee van het verleenen van een voorkooprecht alleen ingegeven werd door overwegingen van practische politiek, welke op de toekomst is bedacht, en dat wij het zeer zouden betreuren, indien Nederland ooit gedwongen zou worden van eenig deel van zijn koloniaal bezit afstand te doen. Mogen de regeering en onze groote financiers en cultuurmannen zich opmaken om onze West-Indische koloniën tot grooter bloei te brengen, ter versterking van de banden met en tot zegen ook van het moederl

Wij laten deze „practische politiek" voor r ning van de redactie.

* * *

In het *„Tijdschrift voor Economische graphie"* van 15 April een artikel van den Fred. Oudschans Dentz: *„Enkele beschouwin over Suriname"*, waarvan wij het slot hier volgen:

....„Het is te hopen, dat de pogingen van ondernemersraad, om Suriname tot bloei te b gen met kapitaal dat anders naar Ned.-Indië v zullen slagen. Of de Regeering hier alle mede king zal verleenen, zal moeten blijken. Nu of Late men niet vergeten dat de Nederlandsche kleur nog in Suriname wappert. Maar dat me dan ook voor zorge dat zij blijve wapperen."

* * *

Onvermoeid zet de heer Tj. Pyttersen zijn gingen voort om de aandacht op Suriname te gen. Eenige weken geleden verscheen van hand, bij de firma Nyhoff, een belangrijke chure — reeds vroeger door ons aangekondigd *„Een deel der taak van Nederland in Surin* En nu geeft hij in een voortreffelijk artikel *„Economisch-Statistische Berichten"* van 20 A een antwoord op de vraag: *„Zullen wij Surin noodig hebben?"*

Na een helder betoog vat de schrijver alles sa in een 14-tal stellingen, die niet zullen nalaten aandacht te trekken van de kapitaalkrachtigen den lande en eindigt dan met deze woorden:

„Dat de Regeering spoedigst een reeks energ kapitaalkrachtige ondernemers op uiteenloop gebied opwekke een concern te vormen, dat onder zekere voorwaarden, door een uitgeb onderzoek daadwerkelijk voor Suriname gaat teresseeren.

Is dit eenmaal bereikt, dan mag met reden spoedige opleving der kolonie worden verwacht

We zullen Suriname noodig hebben."

* * *

„Het Algemeen Handelsblad" van 22 April het volgende bericht:

„De directie der Suriname Oil Cy. ontving Suriname het navolgende telegram:

Paradise waterboring commissaris rappor petroleum.

Ter verduidelijking diene het volgende: Para is een oude verlaten suikerplantage, gelegen in district Nickerie in Suriname, aan de Bene Nickerierivier, welke plantage in latere jaren het Gouvernement van Suriname is aangekocht werd ingericht tot vestigingsplaats van landbouwers.

De directie der Maatschappij telegrafeerde nadere inlichtingen aan den commissaris in S name, waarna telegrafisch werd medegedeeld inderdaad petroleum op bovengenoemde plan werd aangeboord en wel op 40 meter diepte een 3" boor.

Zooals men weet, is de Suriname Oil Cy. h ster van het oliemonopolie op domeingrond in heel Suriname."

Het is niet de eerste maal dat wij hooren petroleum in Suriname. Onze lezers zullen doen de mailberichten af te wachten.

* * *

Onder het hoofd *„Wantoestanden in Britsch Guyana. Een regeeringsonderzoek"*, lezen wij in eerste ochtendblad van *„De Telegraaf"* van April:

„De Britsche regeering heeft twee parlementsleden opgedragen, een onderzoek in te stellen n den economischen toestand van Britsch-Guyana. Deze kolonie beslaat een oppervlakte van negentigduizend vierkante mijl en heeft een volking van driehonderdduizend zielen. Het daar niet geheel naar wensch, de financieele stand is zeer slecht, waarbij nog de groote corru komt. Voorgesteld wordt vooral een algeheele ziening der kieswet en financieele steun."

* * *

Onder *„Radio-nieuws"* schrijft de „N.R.Ct." v 21 April, Avondblad A:

„Hedenavond zal, behalve door den H. D. O. door den Philips korte-golf-zender op 30.2 M. concert worden uitgezonden van het Concertgebouw-orkest, onder leiding van Willem Mengelberg. Aangezien de Philips-zender blijkens inge

Berichten zoowel in Ned.-Oost Indie als in Indië uitstekend ontvangen wordt, zal dan de eerste maal een Mengelbergconcert gelijk in Nederland en zijne beide koloniën worden gehoord. Op het programma staat Beethoven's 9e symphonie.

Ontwikkeling van den Philips 30 M. omroep, over de geheele wereld duidelijk wordt gehoord, zal die uitzending van het slotkoor met het „Seid umschlungen Millionen, diesen Kuss der ganzen Welt" een bijzondere beteekenis geven. Daar het gebleken is, dat deze Philips-zender op verschillende plaatsen in Nederland goed werd gehoord, wordt allen luisteraars verzocht hunne bevindingen omtrent deze overbrenging mede te deelen aan P. C. J. J. Radio-Laboratorium Philips, Eindhoven."

* * *

De Pos is grillig! Sedert eenigen tijd is het porto voor brieven naar Suriname en Curaçao 10 cent voor de eerste 20 en 5 cent voor elk volgend gedeelte van 20 gram, onverschillig of de brieven per zeepost of per mail (natuurlijk niet via St. Thomas) verzonden worden.

Wij meenden dat de nieuwe regeling ook gold voor drukwerk, maar dat is zoo niet.

Voor drukwerk per *zeepost* bedraagt het porto 2 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram.

Het postkantoor alhier was zoo welwillend ons onvoldoende gefrankeerd drukwerk terug te zenden ter aanvulling, anders had de ontvanger in de West strafporto moeten betalen.

Curaçao.

De laatste weken komen de Curaçaosche kranten slecht binnen. Wij ontvingen geen latere dan van 19 Maart l.l. en moeten dus met eenige berichten volstaan.

Bevordering.

De heer Beer Poortugael, officier der Koninklijke Nederlandsche Maréchaussée, tijdelijk gedetacheerd op Curaçao, is van eersten luitenant bevorderd tot kapitein.

Ambtenaarsbezoldiging.

Uit de notulen van den Kolonialen Raad nemen wij over het antwoord van den gouverneur op het verzoekschrift om verhooging van bezoldiging, geteekend door 44 ambtenaren. Het blijkt minder gunstig dan de plaatselijke pers meedeelde, al is nu wel duidelijk waarom het initiatief van den K. R. had moeten uitgaan. De brief van den gouverneur luidt aldus:

„In antwoord op Uw verzoekschrift, dd. 17 Jan. j.l., heb ik de eer U te berichten, dat het voor mij op dit oogenblik niet doenlijk is om reeds thans nog bij den Kolonialen Raad aan te komen met een voorstel om een crediet, dat mij in staat zou stellen de salarissen der ambtenaren te verhoogen, waar dat college onlangs op een bestuursvoorstel van eene dergelijke strekking uitdrukkelijk zijn meening heeft gegeven, dat onder de huidige omstandigheden eene salarisherziening met al hetgeen daarmede samenhangt niet gewettigd zoude zijn.

Indien de Koloniale Raad door verhooging bij amendement der diverse artikelen van het eerstdaags in te dienen ontwerp der Curaçaosche begrooting voor het dienstjaar 1928, waarop credieten worden aangevraagd voor bezoldiging van ambtenaren, mij in staat wil stellen in den financieelen nood der ambtenaren te voorzien, zal ik niet nalaten het mijne te doen ter onmiddellijke leniging van dien nood.

Hoewel overtuigd van de billijkheid van Uw verlangen om de inkomsten der ambtenaren meer in overeenstemming te brengen met de uiterst kostbare levensomstandigheden op Curaçao, meen ik mij voorloopig van het nemen van eenigen maatregel te moeten onthouden tot tijd en wijle ik bekend zal zijn met het standpunt, dat de Koloniale Raad in deze zal innemen."

H. J. Th. Boomgaart.

Wij vernemen bij geruchte, dat de heer H. J. Th. Boomgaart, gouvernements-secretaris, voornemens is naar Curaçao terug te keeren.

Opbrengst landskaden.

De Gouverneur stelt zich voor, bij de beëindiging van de verbetering der Handelskade, gelden te heffen van de daaraan liggende schepen. Tot maatstaf van de heffing heeft hij zich voorgesteld, den meter te nemen en voor den meter kadelengte, die het schip per jaar inneemt *f* 1.25 te berekenen, hetgeen gelijk zou zijn aan de Wharfage rate in de Panamakanaalzône.

Voor de middelgroote en groote schepen zou dit tarief gunstiger zijn dan het thans door particulieren in rekening gebrachte.

Aannemende, dat de kade gedurende 100 dagen per jaar bezet zou worden met twee schepen ter gezamenlijke lengte van 240 M. en dat de gemiddelde duur van het aanleggen der schepen twee dagen duurt, dan zou de opbrengst van het aanleggeld zijn *f* 30.000.

Voor het aanleggen aan de kaden in het Waaigat zal waarschijnlijk voorloopig niets in rekening worden gebracht, daar het zeilschepen, die reeds veel te lijden hebben van een scherpe concurrentie met stoomverkeer, zullen wezen, die in dat water aan de kaden zullen liggen.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De Fransche kabel.

Het is nog geen vijftien jaren geleden, dat de Fransche kabel de Curaçaosche Nederlanders aldus inlichtte omtrent de politieke gebeurtenissen in hun vader- en moederland.

„Etats provincipaux de guerre elirent baron Schimmelpi Enenck van der Onne van Hotelvelaken membre premiere chambre et docteur en droit baron van Wassenaer van Oatwyck membre seconde chambre professeur faculté a Strucker nommé membre conseil d'état".

Hetwelk zou moeten beteekenen:

De provinciale staten van Gelderland kozen tot leden der Eerste Kamer baron Schimmelpenninck van der Oye van Hoevelaken en Mr. baron van Wassenaer van Catwijck, lid der Tweede Kamer. Professor A. Struyvken is benoemd tot lid van den Raad van State.

Uit den Verren Vreemde.

Frankrijk beleeft geen plezier van Syrië.

Na den grooten oorlog behoorde Syrië tot die landen, welke voor dien onder Turksche suprematie hadden gestaan en over wier toekomstige staatkundige bestemming moest worden beslist. Groot Brittanië had het voornemen een groep van Arabische rijken te scheppen. Koning Hoessein van Hedchas zou in dit land zelf het bestuur voeren, een zoon Ali zou daar als troonopvolger bestemd zijn, een ander, Abdallah zou over Transjordanië regeeren, een derde, Feisal werd te Damascus en Aleppo geïnstalleerd, bestemd om over Syrië te heerschen. Men weet dat èn Hoessein èn Ali al reeds van den troon gestoten en uit Hedchas verdreven zijn. Alleen Transjordanië heeft den door Engeland aangewezen vorst behouden. Syrië werd als mandaatgebied van den Volkenbond aan Frankrijk toegewezen. Na eenige strubbeling verliet Feisal dit land; Londen wist hem schadeloos te stellen door hem tot vorst te doen uitroepen van Irak, het vroegere Mesopotamië, dat eveneens V.B. mandaatsgebied geworden was en als zoodanig onder de voogdij van Groot Brittanië werd gesteld.

Veel genoegen heeft Frankrijk tot nu toe niet beleefd van zijn V.B. mandaat. De opvolgende en afwisselende bestuursperioden als *Haut-Commissaire* van de generaals Gouraud, Weygand, Sarrail, senator de Jouvenel hebben tot een resultaat geleid dat niemand bevredigt, en de tegenwoordige hooge commissaris Auguste Ponsot heeft dan ook een nieuwe methode in toepassing gebracht, al wordt de herhaalde stelselverandering mede als een der fouten van de geschiedenis 1919—'27 beschouwd.

Wat Engeland beoogt had is samen te vatten in: een Syrisch-Arabische eenheid. In Syrië waren hiertegen stemmen opgegaan, omdat die twee woorden meer voor een tegenstelling, dan voor een samenvoeging geschikt waren, en omdat zij bovendien niet de geheele Syrische gemeenschap in haar schakeeringen omvatten. De Franschen meenden daarom slim te doen, door met deze schakeeringen in ruimer mate rekening te houden. Vier Staten, met een groote mate zelfstandigheid, werden gevormd. Groot-Libanon, met Beiroet als hoofdstad, heeft meerendeels een christenbevolking. De Alaoeïeten met de Droesen hadden voor hun bijzondere godsdienstige opvattingen en tradities een eigen bestuur gevraagd, en zij kregen dit nu in een auto-

nome provincie. De staatjes Aleppo en Damas kregen ook zelfbestuur. Al heel spoedig nadat deze verdeeling was doorgevoerd bleek weer hoe onmogelijk 't is *tout le monde et son père* tevreden te stellen. Zij, die voor de Syrië-éénheid ijverden, sloegen luide alarm over de stelselmatige scheuring en verbrokkeling. In Juni 1922 kwam 't tot de stichting van een Syrische federatie tusschen de drie laatst vermelde staatjes, met uitsluiting van de Groote Libanon. In de autonome provincie der Alaoeiëten beklaagde men er zich over dat vooruitzichten, die door den Franschen commissaris geopend waren en die men als beloften opvatte, niet, volgens de verwachtingen, tot hun recht kwamen. De hierover ontstane moeilijkheden en verwikkelingen leidden tot wat de opstand der Droesen wordt genoemd.

De Syriërs hadden in elk staatje gekregen een parlement, ministers, besturen voor de kleine en de groote gemeenschappen. Het bleek dat ze zeer bevattelijk waren voor den smaak der politiek; in het mandaatland Frankrijk deed men, zooals bekend, evenzoo heel veel aan politiek. Verlangens, eischen, partijtegenstellingen hier en daar. Behalve de strijd met de Droesen, onveiligheid in de bewoonde plaatsen, zoowel als in de woestijn. Senator de Jouvenel zou eens gaan beproeven wat hij, de man van de vredesgedachte, de vooraanstaande figuur in den V.B., ten goede zou weten te bewerken. Na mislukte pogingen om met het woord de moeilijkheden te sussen, werd in zijn bewind van 6 maanden meer en bloediger gevochten dan onder een van zijn voorgangers! Daar dit samenviel met de schrikbarende daling van den Franschen frank en de wanhoopsverhoudingen van de financieele positie is 't te verklaren, dat er toen stemmen opgingen om Frankrijk van zijn V.B.-mandaat over Syrië af te helpen, en dat er toen geloof gehecht werd aan het verhaal, volgens hetwelk Mussolini pogingen in 't werk zou stellen om Italië het Fransche mandaat te laten overnemen. Voor zoover een aanbod in dezen geest gedaan mocht zijn, is 't door Parijs afgewezen, maar dit zal zijn geschied meer uit een gevoel van fierheid of uit een besef van plicht als *grande nation*, dan uit innerlijke verlangen om zich te blijven wijden aan de taak van den mandaathouder of van den voogd, die Syrië tot onafhankelijkheid heeft op te voeden.

Het oordeel van de Fransche schrijvers, die zich ter plaatse op de hoogte van den toestand hebben kunnen stellen of die van dezen een studie gemaakt hebben, is noch vleiend, noch aanmoedigend.

Wilde men het Fransche stelsel, van zelfstandigheid der karakteristiek onderscheiden bevolkingsdeelen doorvoeren, dan zou de splitsing in 4, er wel een in 12 staatjes moeten worden, alle te zwak om alleen te bestaan, in wedijver en vijandschap met een of meer buren, en in eigen gebied nog geenszins onvermengd in stam en geloofsopvatting. Het Britsche stelsel wilde de eenheid opleggen van buitenaf. Dit zou misschien administratief door te voeren zijn geweest, maar de inwendige woeling zou zijn gebleven. Generaal Weygand zette een streven in om de eenheid binnen het eigen gebied stelselmatig te bevorderen met de eenheid van geheel Syrië als einddoel. In de korte bestuursperiode, die hem slechts gegund is geweest, leek 't dat hij kans op succes had, maar zijn opvolgers hadden hierin geen vertrouwen.

De mandaathouder moet over zijn verrichtingen jaarlijks verslag doen aan de mandaatcommissie van den V.B. Toen dat over Syrië ten vorigen jare aan de beurt was, vroeg en verkreeg Frankrijk uitstel omdat 't er toen hommeles was en men te Genève de hoop koesterde de Jouvenel daarin verbetering te zien brengen. Deze kwam na de door hem in Syrië volbrachte termijn verslag uitbrengen. De commissie heeft dit verslag maar goedgekeurd, maar zij moest er de mislukking in zien van haar eigen geloof en vertrouwen in de overredingskracht van de Jouvenel, een harer beste leden. De practijk was wel wat anders, was wel wat heel anders gebleken dan de illusie der goedgezinde mannen van het woord.

Onder den heer Ponsot, die nu gedurende ongeveer een half jaar als hooge commissaris de algemeene leiding in handen heeft, lijken de verhoudingen zich wel ten gunste te keeren. De gedachte aan één groot Syrië schijnt minder naar den voorgrond gebracht te worden, al blijft zij op de toekomstprogramma's staan; Groot-Libanon en Syrië proper ontwikkelen zich vrij rustig naast elkander en de opstandige stammen zijn voor de krachtige militaire maatregelen gezwicht. Tevreden is er niemand, maar de vraag is slechts of andere da[n] [poli]tieke overwegingen het verlangen naar rust genoeg zullen maken bij de meerderheid. E[n vol]gens kenners van het volk, zou dit te be[reiken] zijn door de economische belangen meer na[ar den] voorgrond te brengen. De landen, die men nu in 't bijzonder samenvat in de benaming [...] hebben elkander in menig opzicht noodig o[m] handel met het buitenland tot zijn recht te komen en evenzoo hebben zij Groot-Libano[n] zijn havens noodig, dat om tot bloei te kom[en] doorvoer van het achterland niet missen ka[n]. [De] tegenwoordige hooge commissaris heeft goe[de ver]wachtingen van het zeer ontwikkeld econ[omisch] inzicht van de bewoners van het mandaatge[bied].

De koloniale tentoonstelling in Parijs.

In de lente van 1929 zal Parijs een intern[ationale] koloniale tentoonstelling openen. Zij zal aang[elegd] worden in het bosch van Vincennes. Voor de ver[binding] met het Centrum van Parijs en [...] kering van het vervoer, dat op de drukste da[gen] wel 50.000 personen per dag kan bedragen, wor[den] aanvullinglijnen boven- en onderaards aangel[egd]. Het begrip „koloniale" wordt zoo ruim op[gevat] dat een zeer groot deel van de wereld daaron[der te] brengen is; zoo lezen wij: alle landen, waar[van de] voortbrengselen te vergelijken zijn met die der [...]sche bezittingen. (La Dépêche Coloniale, 14 [...])

Behalve hetgeen in artikelen, overzichten, [sta]tieken e.d.m. tentoongesteld zal worden, [zullen] congressen, tooneel- en muziekvoorstellingen, [...]tische zang en dans meewerken om de ken[nis van] de inlandsche gebruiken en kunsten te doe[n ken]nen. Dit alles is in 't tegenwoordige wel niet [...] te verwachten, maar Parijs zal zich wel be[ijveren] er iets bijzonders van te maken, in mededin[ging en] overtreffing van de Britsche en Amerik[aansche] koloniale tentoonstellingen.

Het rijk steunt financieel. De stad Parijs [heeft] een subsidie verleend, terug te betalen volg[ens ge]stelde voorwaarden. Een loterij, met hooge [...]gen voor de groote prijzen, vrijkaarten voor [de ten]toonstelling en verlaagd vervoertarief, zal [...] der kosten moeten goed maken. Daar het [...]ken van het hoofdgebouw, dat vermoedelijk [als per]manent koloniaal museum behouden zal blij[ven] [...]leen op 25 millioen fr. geraamd is, zullen w[...] te bedragen moeten inkomen wil deze onder[neming] niet, in navolging van die van John Bull en [Uncle] Sam, op een financieele mislukking uitloo[pen].

Daar de heer G. Angoulvant commissar[is-gene]raal van de tentoonstelling is, kan Nederl[andsch-]Indië op een zeer ruime mate van belang[stelling] rekenen. Het make zich deze omstandigheid [...] mate ten nutte!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

1. BIBLIOTHEEK. Het afdeelingsbestuur hee[ft] beslag kunnen leggen op een serie boekwerken, [...] tiging van een bibliotheek, waartoe in het naj[aar de]nitief zal worden overgegaan. Het Bestuur [doet] beroep op alle leden, om zoo mogelijk boekwe[rken ter] beschikking te willen stellen.

Opgave van boekwerken en titels aan het a[dres van] den Secretaris, B. v. d. Berghstraat 74. (Nog g[...]ken zenden!)

2. LEDENAANTAL. Dit is binnen één jaar g[estegen] van 33 op 203. Het Bestuur hoopt echter, het [...] 1927/'28 te kunnen openen met 250 leden, die [...] *allemaal aanwezig* zullen zijn. Voor de bestr[ijding der] onkosten is het bovendien noodzakelijk, dat vóór [...] 1927 het ledenaantal gestegen is tot 250; *er is g[een geld] meer in kas!*

3. SOCIETEITSMIDDAG. De volgende Societ[eitsmid]dag zal gehouden worden weer in het Oranje-ho[tel] [...] 's middags 3—5.30 uur, op Zaterdag 14 Mei, w[aarin de] Heer Burger — als vervolg op de keurige voor[dracht] van Zaterdag j.l. — zal geven een causerie me[t licht]beelden over „Een wandeling over het eiland C[...]". We twijfelen er niet aan, of de aanwezige led[en van] Zaterdag j.l. zullen allemaal minstens één and[er lid] meebrengen om de vlotte causerie van den Hee[r Bur]ger bij te wonen en keurige lichtbeelden te zien, [...] van een land, dat weinig gekend wordt.

Deze causerieën van den Heer Burger — w[aarvan] de eerste zeer belangrijk, leerzaam en interessa[nt was] — zijn tevens bedoeld als een algemeene inleiding [...] over de in het najaar te houden tentoonstelling o[...] Indië.

Komt dus allen naar de Sociëteitsmiddagen!
Werft nieuwe leden!

De Secret[aris]
GESCH[...]

B. v. d. Berghstraat 74,

Mededeelingen.

Van de Redactie.

DIENSTVERRICHTING „VOORWAARTS".

Gaarne bevelen wij deze nuttige instelilng, gevestigd Den Haag, Cantaloupenburg 26a, tel. 16684, nog eens onze lezers aan.

Zij heeft ten doel om den oud-Indischen militair door werkverschaffing bij deze dienstverrichting het maatschappelijk leven eenigszins dragelijk te maken, waar hun gagement (pensioen) niet toereikend is om het allernoodzakelijkst levensonderhoud van hen en hunne gezinnen te kunnen voorzien. Zij belast zich met alle mogelijke werkzaamheden: het afhalen en bezorgen van goederen, koffers, enz., het innen van kwitanties, het bezorgen van brieven en circulaires, het leggen van zeilen en linoleum, het slijpen en polijsten van messen, enz., enz. en dit alles tegen uiterst billijk

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

... Martens, Ondercommissaris van Politie in de Residentie Bantam, prov. West-Java, Baronielaan 46b, Breda.
... Kieboom, 1ste commies met den titel van hoofdcommies b. h. Dep. van Oorlog, Oranjeboomstraat ..., Rotterdam.
... van Haeften, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, Obrechtstraat 157, 's-Gravenhage.
... Verlevliet, Gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur, Enter (Overijsel).
... Holboom, Adj.-referendaris b. h. Depart. v. Justitie, Barentszstraat 21, 's-Gravenhage.
... J. de Gast, Lid v. d. Raad van Justitie te Padang, ...straat 17, Sommelsdijk.
... E. Wohlfarth, Hoofdwaarnemer b. d. afd. Havenwezen v. h. Dep. der Burgerlijke Openb. Werken, ...gasse, Neustadt bei Coburg.
..., Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. J. ...ns, Rijksstraatweg, Ermelo.
... C. Molenbeek, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Trans ..., Utrecht.
... Dubbeldam, wnd. Referendaris b. h. Dep. van Justitie, Dordtschedijk E 105, Gorinchem.
... J. Quast, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Paroean, Jan Willem Frisostraat 22, Utrecht.

J. J. A. Vrolijk, Tijd. wnd. controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Binderstraat 22, Helmond.
Mej. M. A. Coenraad, 1e klerke bij de Staatsspoor en Tramwegen, Obrechtstraat 489, 's-Gravenhage.
K. A. Klier, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 489, 's-Gravenhage.
W. Stalenhoef, Onderwijzer i. d. houtbewerking aan de Prinses Julianaschool te Jogjakarta, Maasstraat 15 II Amsterdam.
J. van Wijnen, Letterzetter 1e kl. b. d. Landsdrukkerij, Molenwaterweg 13a, Rotterdam.
Mr. K. Fauser, Landrechter te Kisaran (Oostkust van Sumatra), 2de Emmastraat 199, 's-Gravenhage.
J. M. S. C. van Vliet, Commies bij den P.T.T.-dienst. Casuariestraat 9, 's-Gravenhage.
W. P. van Dam, Controleur 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Oude Singel 112, Leiden.
J. H. M. Kootker, Hoofdopziener (electrotechniek) bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Wilhelminastraat 194, Amsterdam.
J. A. Dreesman, 1ste reviseur-stenograaf b. d. Volksraad, Meeuwenplein 25, Amsterdam.
F. L. Hes, Techn. Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, IJzelstraat 51, Amsterdam.
Mej. C. Otto, Leerares a. d. H. B. S. te Bandoeng. De Perponcherstraat 108, 's-Gravenhage.
M. de Koning, Hulpprediker ten dienste der Inlandsche Christengemeente te Larat (Gouvernement der Molukken), Oude Delft 70, Delft.
S. van Dissel, Ambtenaar 3de kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Larixlaan 47, 's-Gravenhage.
A. W. Ph. Holwerda, Assistent-resident van Wonosobo, p.a. Nederl. Handel Mij., 's-Gravenhage.
J. Ch. Houblart, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Madioen, 4 Rue de Jarente, 4e arr. Parijs.
H. K. van Halteren, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Parallelweg 3, Sneek.
P. Westerhof, Referendaris b.d. S.S. en Tramwegen, 3de Ebbingestraat 22, Kampen.
F. P. H. Salden, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Rijksweg Noord 37, Sittard.
J. Hoekstra, Onderbeheerder b. h. havenbedrijf te Soerabaya, Bennebroek.
W. J. J. Jenny, Tijd. predikant bij de Evangelische Gemeente te Batavia, Dinxperloo (Geld.)
W. G. Stroband, Gouvernements-Secretaris, Jachthoornlaan 3, Apeldoorn.
J. T. N. B. de Laruwiere Kraat, Kapitein der Artillerie, Nice.

Mutatiestaat van 19 tot 26 April.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
... der Wal, Gep. Onder-luitenant Mil. Adm. N.-I. Groningen, Abel Tasmanstr. 10 B. f 5	Eigen aanmelding.
... de Moulin, Oud Majoor N.-I. L., Amersfoort, P. Hooftlaan 5. f 5; ... Groothoff, Oud-Chef v. h. Technisch-Economisch Adviesbureau Dep. v. Gouvernementsbedr. O.-I., Amersfoort, Daam Fockemalaan 90. f 5.	Afdeelingsbestuur te Amersfoort.
... W. Fransen, Off. v. Adm. 1e kl. K.M. b.d., Nijmegen, Sterrenschansweg 114. f 5.; ... van Gent, Industrieel, Nijmegen, Staringstraat 11. f 5; ... Lubenet, Oud Gouv. Veearts O.-I., Hees bij Nijmegen, Kerkpad 51. f 5.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...or J. C. Andriessen, Rijswijk (Z.-H.), Nassaulaan 29. f 5	den heer C. Poortman te Rijswijk (Z.-H.)
... de wed. A. A. Berkhout-Baptist, Den Haag, Johan van Oldenbarneveldtlaan 60. f 5	Mevrouw du Mosch te 's-Gravenhage.

Rectificaties:

Mr. Dr. J. H. van Roijen, Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister van H. M. de Koningin der Nederlanden te Washington, 1470 Euclidstreet.
F. K. van Geuns, Den Haag, Wittenburgerweg 8.

Adresveranderingen:

K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" O.-I., van: Tandjong-Balei (S.O.K.), naar: Den Haag, Emmastraat 199. f 5.
... Marcella, Oud Kolonel tit. N.-I. L., van: Arnhem, ...we Plein 9, naar: Den Haag, J. P. Coenstr. 37. f 5
... Th. Witkamp, Gep. Onderwijzer 1ste kl., van: ...rn, Eemnesserweg 72, naar: Nijmegen, Tooropstraat 255. f 2.50.
Mevrouw A. G. H. van Mensch, Leerares M.O., Nijmegen, van: Fransche straat 9 naar: Wilhelminasingel 22.
... „...gen Vooruit", Secretaris P. L. M. van Waijenburg, thans: Oldenbarneveldtstraat 6.
... Smit, Indoloog, Leiden, van: Zoeterwoudsche Singel 45, naar: Nieuwe Rijn 57A.
... Dalen, Commissionnair in Effecten te Groningen, van: Radesingel 45, naar: Schoolholm 1a.
... C. Bonebakker, Amsterdam, Jan van Goijenkade, van: 24, naar: 27.
H. J. Liems, Amsterdam, van de Clercqstr. 58 I, naar: Zocherstraat 20 II.
... Tomson, van: Paramaribo naar: Heemstede, Vrehofstraat 12. f 5.
I. J. L. Kluit, Den Haag, van: Fahrenheitstr. 770, naar: Asterstraat 36.
G. A. Nelissen, Controleur 1ste kl. P.T.T., Den Haag, van: Wilgstraat 57, naar: Wattstraat 14.
Mevr. J. Schomaker-van Assendelft, Den Haag, van: Valeriusstraat 95, naar: Koningin Emmakade 94, (Begunstigster).
L. H. W. van Sandick, Gouverneur der Molukken, van: Den Haag, Valeriusstr. 84, naar: Amboina.
H. Huisman, Ingenieur S.S., van: Zierikzee naar: Bandoeng, Hoofdbureau S.S.
J. M. Doeve, Hoofdverificateur der Douane, van: Makassar, naar: Palembang.
J. J. Gleenewinkel Kamperdijk, Algemeen Ontvanger, van: Makasser, naar: Tjilatjap.
R. W. Kofman, Controleur B.B., van: Moeralaboeh, naar: Menado.
H. F. L. Kramer, Kapitein Inf., geplaatst bij het 7e Bat. Inf. te Magelang.
F. H. ter Meulen, 1ste Luitenant Inf., van: Blang Kedjeren (Atjeh) naar het 9e Bat. Inf. te Tjimahi.
G. T. H. van Klaveren, Amsterdam, van: Gijsbrecht v. Amstelstraat 7 naar: Willemsparkweg 106.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)